lectuale est iudicij liberi. Angelus est itellectualis. ergo. Maioꝛ pꝛobatur dupliciter. ꝓmo a posteriozi: qꝛ agit iudicio libero: qđ manifestatur ex triplici ozdine agẽtiũ: scz sine arbitrio vt naturalia: ⁊ cum arbitrio seu iudicio sine tamẽ libertate: vt sensitiua iudicãtia ex instinctu nature. Et cuz arbitrio ⁊ libertate: vt hũtia itellectum. Secũdo a pꝛiozi: qꝛ apphẽdit vniuersalez rationem boni: ⁊ cõsequẽter potest hoc pꝛeponere illi: ⁊ ecõuerso: qđ est libere iudicare. Ex eo enim q̃ apprehendẽs nõ arctaꝛ ad hãc vel illam boni rõnez appetẽdaz ⁊ eas adiuicez cõferre potest: liberuz sibi de eis relinquitur iudicium.

¶ In responsione ad scõm: duplex dubiũ occurrit. ꝓmo qꝛ si itellectus est determinatus ad omnem naturalez veritatem. ergo volũtas non potest nisi vnam paꝛtez ꝓtradictionis quo ad naturalia velle: sicut ⁊ itellectus itelligere: quia volitum oꝫ eẽ cognitum. Secũdo: qꝛ si volũtas ẽ determinata quo ad superiora: ⁊ non quo ad inferiora: quum superius voluntate sit solus deꝰ. respectu ergo aliozum angelus se habz ad vtrũlibet: ⁊ si sic est. g̃ potest odisse alium angelum: ⁊ peccare in nãlibus puris.

¶ Ad pꝛimum dicit: q̃ angelus hz itellectũ determinatum ad verum tam in speculatiuis q̃z in practicis siue agibilibꝰ siue factibilibꝰ: ita q̃ nõ põt nãliter errare si in puris nãlibꝰ ꝓsideret. nõ ad hoc vez vel illud idiuidualiter cõsideratũ quo ad agibilia: neq; ad hoc vez vel illud specifice ꝓsideratũ quo ad factibilia: ⁊ hoc loquẽdo de cognitione impatiua seu affectiua: qñ fm cognitionẽ speculatiuam indeterminatio nulla est naturaliter: ⁊ cõsequenter volũtas potest velle hoc ⁊ oppositum. ⁊ itellectus itelligere imperatiue hoc ⁊ oppositum. ⁊ ratio diuersitatis est: qꝛ cognitio vt imperatiua est a volũtate pendet: vt speculatiua vo a nã tiñ: nec hoc est cõtra Sanctuz Tho. qñ per veritatem quã nãliter angelus cognoscere potest: intẽdit veritatem naturaliter notã: vt distinguitur cõtra supnaturaliꝛ: ⁊ cõtra libere notã: cuiꝰ negatio nõ ponit impfectionẽ in intellectu vt pz: ⁊ vt clare liqt: tota itẽtio sua in hoc argumẽto versaꝛ circa pfectum ⁊ imperfectũ nãliꝛ.

¶ Ad secũduz vo dꝛ: q̃ qꝛ omne peccatuz in moꝛalibus est per declinationez a sũmo bono: ⁊ quicũq; peccat, contra deum peccat. iuxta illud. Tibi soli peccaui. ꝓsequẽs est: vt omnia inquantuz referibilia in deuz ⁊ t. sint superiora angelo: ac ꝓ hoc determinata voluntas quo ad supiora: sit determinata quo ad rectitudinẽ simpliꝛ: ifra tamẽ naturalia: cuiꝰ hoc tñ stat: ideterminatio quo ad hoc vel illud: nunc vel tunc agere: ⁊ q̃ ad tale vel tale facere: que sunt inferiora: rectitudine seruata: quia hec respicit superius.

¶ Articulus. IIII.

In articulo aduerte: q̃ irascibilis ⁊ cõcupiscibilis: dupliꝛ sumi pñt. ꝓmo modo vt sunt passiones seu potẽtie sensitiue: ⁊ hoc modo ridiculum eẽt: querere vtrũ sint in angelis: quos superiꝰ declarauimꝰ non habere in se nãm sensitiuam. Alio modo vt significãt absolute vim seu appetitum ire: aut cõcupiscẽtie siue ꝓ operationem sensitiuam siue nõ: ⁊ hoc modo vertitur hic in dubium: an appetitus angelicus: quum hoc q̃ ẽ imaterialis: distinguaꝛ in cõcupiscibilez ⁊ irascibilẽ: ⁊ fuit ratio q̃stionis: sermo scripture ⁊ sanctorum: attribuens opa borum angelis.

¶ In corpe est vnica cõclusio responsiua negatiue. s. appetitus angelicus non distinguiꝛ per concupiscibile ⁊ irascibile. ⁊ pꝛobaꝛ sic. potẽtia non distinguiꝛ penes distinctionem mãlez obiecti. ergo nõ distinguiꝛ penes differentias diuisiuas sui pꝛimi obiecti. g̃ appetitus itellectiuus nõ distinguiꝛ penes differentias diuisiuas boni. ergo nõ distiguiꝛ in irascibilez ⁊ cõcupiscibilez. ergo appetitus angelicus non distinguitur in irascibilẽ ⁊ ꝓcupiscibilez. Añs est per se notũ: qꝛ potẽtie distinguũtur penes distinctionem formalez obiectoꝝ vt oba sũt ꝓma autẽ ꝓpꝛia euidẽs de se ẽ: qꝛ dꝛie diuisiue alicuius supeꝛiozis mãliter se habẽt ad id qđ respicit ꝓmo illud superius: vt patz de visu respcũ coloꝛis ⁊ differentiarũ eius. Secũda vero ꝓpꝛia tenet ex eo: q̃ ꝓpꝛium obira vero spes ⁊ timoꝛ. in irascibili. Sed hec attribuuntur angelis bonis ⁊ malis in scripturis. Ergo in angelis est irascibilis ⁊ concupiscibilis.

¶ Preterea. Virtutes quedam dicũtur esse in irascibili ⁊ cõcupiscibili sicut charitas ⁊ tẽperãtia. videntur esse in concupiscibili. spes autẽ ⁊ foꝛtitudo in irascibili. Sed virtutes be sunt in angelis. Ergo in angelis est cõcupiscibilis ⁊ irascibilis.

¶ Sed ꝓtra est qđ pbs dicit in iij. de ania. q̃ irascibilis ⁊ concupiscibilis sunt in parte sensitiua. Que nõ est in angelis. Ergo in eis nõ est irascibilis ⁊ cõcupiscibilis.

¶ Rñdeo dicẽdum: q̃ itellectiuus appetitus non diuidiꝛ per irascibilem ⁊ ꝓcupiscibilem: hz solũ appetitus sensitiuꝰ. Cuiꝰ ratio est: qꝛ cum potentie non distinguãtur fm distinctionez mãlez oboꝝ: sed solum fm rõnem formalem obiectiꝛ. si alicui potentie respondeat aliqđ obm fm rationem cõem non erit distinctio potentiaruz fm diuersitatem pꝛopꝛioꝝ: q̃ sub illo cõmuni ꝓtinentuꝛ. Sicut si pꝛopꝛium obm potentie visiue est colꝛ fm rationẽ coloris nõ distinguũtur plures potentie visiue fm differẽtiaz albi ⁊ nigri. Sz si pꝛopꝛiũ obm alicuius potẽtie esset albuz inquãtum album distingueretur potẽtia visiua albi a potẽtia visiua nigri. Manifestuz est aũt ex dictis: q̃ obm appetitus itellectiui: q voluntas dicit: est bonũ fm cõem boni rationem. Nec põt eẽ aliqs appetitus nisi boni. Vñ in parte itellectiua appetitus nõ diuidiꝛ fm distinctionẽ aliquoꝝ particularium bonoꝝ: sicut diuidiꝛ appetitꝰ sensitiuus q̃ non respicit bonũ fm cõmunẽ rationẽ: hz qđdam particulare bonum. Vñ cum in angelis nõ sit nisi appetitus intellectiuus: eoꝝ appetitꝰ non distinguiꝛ per irascibilẽ ⁊ concupiscibilem: sed remanet indiuisus. Et vocatur voluntas.

¶ Ad pꝛimũ ergo dõm: q̃ furoꝛ ⁊ cõcupiscẽtia metaphoꝛice dicũtur eẽ in demonibꝰ: sic̃ ⁊ ira qñq; deo attribuiꝛ ꝓpter similitudinẽ effectus.

¶ Ad secũdum dõm: q̃ amoꝛ ⁊ gaudium fm q̃ sunt passiones sũt in cõcupiscibili. Sed fm q̃ nominãt simpliciter volũtatis actũ: sic sunt in itellectiua parte ꝓpꝛie ut amare est velle bonum alicui: ⁊ gaudere est quiescere voluntatem in aliquo bono habito. Et vniuersaliter nihil hoꝝ dicitur de angelis scdz passiones. vt Augu. dicit. ix. de ciui. dei.

¶ Ad tertium dicẽduz: q̃ charitas: fm q̃ est virtus: non est in cõcupiscibili: sed in volũtate. Nam obiectuz cõcupiscibilis est bonuz delectabile fm sensum. Huiꝰ autẽ nõ est bonũ diuinuz: quod est obiectũ charitatis. Et eadem ratione dicẽdum est q̃ spes nõ est i irascibili: qꝛ obiectũ irascibilis est qđdam arduum quod est sensibile: circa qđ nõ est spes que est virtus: sed circa arduum diuinum. Temperantia autez: fm q̃ est virtus humana: est circa cõcupiscentias delectabilium sensibiliũ: que pertinẽt ad vim concupiscibilem. Et similiter foꝛtitudo est circa audacias ⁊ timoꝛes que sunt in irascibili. Et iõ tẽpantia: fm q̃ est virtus hũana: est in ꝓcupiscibili ⁊ foꝛtitudo i irascibili. Sz hmõi nõ sunt in angelis. Non enĩ in eis sunt passiones cõcupiscẽtiaruz vel timoꝛis ⁊ audacie: quas oporteat per temperantiam ⁊ foꝛtitudinem regulare. Sz tẽperãtia in eis dicitur fm q̃ moderate suam voluntatem exhibent fm regulam diuine volũtiectum appetitus itellectiui est bonum in eo q̃ bonũ: qđ ex eo declaratur: q̃ nllius appetitus potest esse nisi boni: siquidem omnis appetitus ad bonuz formaliter necesse est vt tẽdat appetitus vlis obiectiue ad vniuersalez rõnẽ boni: que ipsa bom ratio est tanq̃ ad pꝛimuz obm necessario iclinabitur. 3ª vero cõsequentia ꝓpterea tz: quia irascibilis ⁊ cõcupiscibilis distinguũtur fm distinctionem bonorũ particularium inter se: puta ardui ⁊ absoluti seu simplicis boni. Et ꝓpterea ista distinctio hz locum in appetitu sensitiuo: cuius nõ est respicere bonũ: nisi fm aliquas speciales ratiões. Ultima vo cõsequẽtia ex eo tenet: q̃ i angelis non est nisi appetitus itellectiuus.

¶ Circa hãc rationem aduerte: q̃ hic posset esse dubiũ: quo pacto cum efficacia istiuz stet q̃ appetitꝰ sensitiuus distinguatur per irascibilem ⁊ concupiscibilẽ: qñ si ex hoc q̃ appetitus intellectiuus respicit altius obiectũ: ⁊ commune arduo ⁊ simplici bono: caret tali distinctione:

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

quum appetitus quoq3 sensitiuus respiciat vt proprium obiectum bonū fm sensum: qō est etiam cōmune ad arduum ⁊ simplex bonū: ꝓsequēs erit q nec ipse distingua-
tur in irascibilem ⁊ cōcupiscibilem: sed qm̄ de hac distinctione erit sermo spālis in sequentibus ex proposito: pro nunc sufficiat credere: q rō boni fm sensuz nō est vna aliq ratio mouendi aut terminādi actum appetēdi appetit⁹ sensitiui: quēad modū ratio boni est rō mouēdi et terminandi actū appetitus itellectiui: sed se habz ad appetituz sensitiuuz: quēadmoduz hoc qō dico: q̄litas sensibilis: ad sensuz exteriorē.

¶ Qō. LX.

¶ Articulus. I.

Nti tulo aduerte q amor nālis dupl̄r sumitur. vno modo pro iclinatione naturali alicuius in aliquod: ita q iclinatio illa nō sit operatio aliqua: nec aliq̄ passio ex operatione derelicta: sed naturalis q̄dam aptitudo ad illud: ⁊ hoc modo nō est dubium in omni re eē appetitū siue amoreꝫ naturalē ad aligd. Alio modo sumit̄ amor nālis pro actu elicito potētie appetitiue: ⁊ sic ad rōnez amoris nālis requiruntur duo. s. q sit amor: ⁊ q ex hoc opz q sit talis actus elicitus qualis est amor. i. pimus actus appetitus: ⁊ q sit nālis: ⁊ ex hoc opz ex nā amātis cōuenire ei. Ex nā aūt dico: vt distinguit̄ cōtra electionez. Et sic querit̄ in proposito. vtrū in angelis sit dilectio nālis: ita q sensus est: vtrū in eis sit aligs act⁹ amādi: nō ex ꝓlectione seu libertate: sed anā ꝓueniens.

¶ Ad cui⁹ maioꝛem euidētiam sciendū est: q quū nāle sumat̄ hic vt distinguit̄ cōtra liberū. ⁊ aligd dupl̄r liberū dicat̄. s. quo ad exercitium: vel quo ad specificationē act⁹ secūdi: per oppositū dupl̄r ēt dicet̄ nāle: ita q operationū alia est libera quo ad vtrūq3 vt electio: qz ⁊ libere eligimus: ⁊ libere si eligimus determinamus nos ad alteraz partem contradictionis ex parte obiecti. Alia vero est libera quo ad exercitium: sed naturalis quo ad specificationem: vt velle bonū: ⁊ intelligere principia. Quoniam libere exercemus aut abstinem⁹ nos ab vsu taliū actuū. Sed si circa hec obiecta operādum nobis est: nō est in libertate nostra determinare nos ad alteram partem contradictionis ex parte obiecti. Alia autem est naturalis vtroq3 modo: vt sunt omnes opationes nullo modo subdite libertati. In proposito igit̄ sermo presens est de naturali quo ad specificationem act⁹: quicquid sit ō exercitio eius: ita q quum q̄rimus in questione: aut affirmamus in conclusione: amorem naturalez in angelis: intēdimus q i eis est amor naturalis obiectiue nō autem elicitiue: ita q naturalitas ꝺterminat ordinez actus ad obiectuz: ⁊ nō ordinem actus ad potentiam: nec itendimus per hoc negare naturalitatē act⁹ quo ad exercitium: sed intendimus q quicquid sit de hoc i presenti questiōe nō est sermo nisi de naturalitate quo ad specificationem actus.

¶ Amor enim naturalis diuidit̄ contra intellectualem: vt ꝓz per Dio. iiij. cap̄. de di. no. Sed amor angeli est intellectualis. Ergo non est naturalis. ¶ Preterea. Ea q̄ amant amore naturali magis agūtur q̄z agant. Nihil enim habz dominium sue nature. Sed angeli non aguntur sed agunt: cum sint liberi arbitrij: vt ostensum est⁹. Ergo i angel nō est amor seu dilectio naturalis. ¶ Preterea. Omnis dilectio aut est recta aut nō recta. Dilectio aūt recta pertinet ad charitatez. dilectio autez non recta pertinet ad inigtatem. Neutrum autez horꝫ pertinet ad nām. Qz charitas est supra nāz: inigtas aūt est cōtra nām. Ergo nulla dilectio naturalis est in angelis.

¶ Sed contra est: q dilectio sequitur cognitionem. Nihil. n. amatur nisi cognituz: vt Aug. dicit. iiij. de trini. Sed in angelis ē cognitio naturalis. Ergo ⁊ dilectio naturalis.

¶ Respondeo dicēdum: q necesse est in angelis ponere dilectionem naturalez. ¶ Ad cuius euidentiam cōsiderandum est: q ꝓprius appetituꝫ fluēs ex illa nā: opz q talis iclinatio actualis insit fm appetitū: ⁊ oñr iclinatio actualis nāe intellectualis ineſt ei fm ꝓprium illi⁹ appetitū: q est appetitus intellectiuus q vocat̄ volūtas. Et sic pz q nō est par rō ō omni actu scō: aut ō omni potentia rei: sed quēadmodū ex qōne precedēte ostē-

rerum. s. pure nālium sensitiuoꝝ ⁊ intellectualium. ꝓna vo tenet: ex eo q angelus est nature itellectualis.

¶ Circa predicta occurrit dubium: quomō in probatione ꝑmi sumitur ly iclinatio. ⁊ silr ly natura. aut eni iclinatio sumitur pro actu ꝑmo: aut pro actu secundo. Si pro actu ꝑmo nihil concludit̄: nisi forte q in nā itellectuali est aliqua iclinatio: q̄ est appetitus intellectiu⁹: quaz vocamus volūtatem: qō in p̄cedēte questione conclusum fuit: ⁊ nūc non est ad propositum. Si vo sumitur pro actu secūdo: qūm nō sit fm̄ vniuersalis: quo ad actuz. i. de omni actu secūdo: sz ō aliquo: nihil aliud cōcludit̄: nisi q ex nā itellectuali: potest sibi conuenire aligs actus secūdus. Et tūc patet q in probatione secūdi qūm subsumit̄ q boc conuenit itellectualibus scōm volūtatem: nihil valet qō dr̄. q stat: q conueniat eis fm itellectum. Simil̄ ambigū est quomodo sumit̄ ly natura. an. s. pro suba rei: vt distinguit̄ cōtra potētias eiusdez: an pro essentia seu gditate cuiuscūq3: siue sit suba: siue potentia rei: Si enim sumit̄ secūdo modo: manifeste segtur destructio libertatis: qm̄ sequeret̄ q potentia libera naturalr̄ operaretur: qō implicat cōtradictionem. Si aūt sumit̄ ꝑmo modo: aut itelligit̄ fm omnes eius potētias cōuenire sibi talem iclinationem: aut fm aliquam. Non fm oēs: q2 sic cōcluderet̄ amor nālis non magis ſin volūtate q̄z in itellectu. Nec fm aliquam: qz si rō. S. Thome valet. s. q2 id quod est prioris saluatur in posteriori: ita cōcludit de vna potētia sicut de alia.

¶ Circa illam propōnem assumptam. s. semper ꝑius saluatur in posteriori. dubiū occurrit: quomodo accipiat̄ in proposito: an. s. de saluari formalr̄: eo modo quo superius saluatur in suo inferiori: aut de saluari virtualiter: eo modo quo prius efficiens saluatur in posteriori agente. Si enim ꝑmo modo sumit̄ nihil aliud infert: nisi q in itellectualibus saluatur ratio nāe: q2 nā in cōmuni est ꝑor ⁊ superior natura itellectuali: ex hoc aūt nō habet̄ nisi q cōditiōes essentiales nature cōueniant itellectualib⁹: quēadmodū boi ꝺditiōes aialis. Si aūt sumit̄ z⁹ mō nihil aliud iferr̄: n isi q potētie oēs operanr̄ in vi eēntie: a qua fluūt. Et cō firmat̄: q2 aut itendis q vis aut rō ꝑis saluat̄ in posteriori: quo ad opari: aut quo ad modū opandi. Si quo ad opationē ipsaz: nihil aliud iferr̄ nisi q opatio posterioris est quodāmō ēt opatio ꝑis: qō nō est ad propositū. Si quo ad modū opandi: ita q modus operandi ꝑis sit ēt modus operādi posterioris. falsissima est. ppō: vt pz de libero arbitrio: qō operat̄ libere: ⁊ tm̄ suba a qua egreditur causat nālr̄: ⁊ agēriuz in vniuerso alia libere: alia nāliter agūt. ⁊ tm̄ primū agēs nō agit nisi vno modo.

¶ Ad has obiectiōes est dōm breuiter: q hic est sermo de iclinatione actuali q̄ est actus scōs: sz nō est de qualicūq3 actu scō: sed de illo tm̄ q bz rōnez tēdentie in aliud: ⁊ de illo modo saluādi: quo superius imbibitū saluat̄ in suo inferiori: ita q q2 natura itellectualis habet in se duo: ⁊ q sit nā: ⁊ q sit talis natura: puta itellectualis: nec habz rationem nature: fm aliquem alium gradū q̄z itellectualē: cōsequens est q appetitus ꝓprius totius seu suppositi habentis naturam itellectualem: habeat in se aligd ex suba itellectuali: inq̄tum nā est: ⁊ aligd inquātum itellectualis est. Et quū ex hoc q itellectualis est sortiat̄ libertatē: ex eo q bz rōnem nature: nālitatem libertati non repugnātem sortiri debet: talis aūt est nālitas obiectiua ꝑmi actus sui. Et ex hoc patet q quū sermo. S. Thome sit de natura vt natura est. vt distinguitur cōtra liberum vt liberum est: si comparemus rōnem nature ad rōnem itellectualis gradus: itēdit q ꝑus eo mō quo supr̄ dr̄ ꝑus formalr̄ saluat̄ in suo posteriori: q2 rō nature ꝑor est ⁊ superior gradu itellectuali: nō tamē credas q sic sit superior: quēadmodum aial respectu boīs: sed potr̄ quēadmodū ens ⁊ vnū respectu oium rez: q2. s. nā non dicit aliuz gradum a gditate in qua saluatur: sed eūdem penitus: ita q quēadmodum dicēdo eus homo: non dico duos gradus: sed hoiem tm̄: sub duabus tamē rōnibus: sic dicendo humanitas natura: aut natura humana: non dico duos gradus rez: sed humanitatem tm̄. Nō sic aūt est dicēdo aial homo: q2 dicūtur duo gradus. s. sensitiuus ⁊ intellectiu⁹: ⁊ ideo notāter dixi q hic est sermo de illo modo: quo superius imbibitū saluatur in suo iferiori: opz enim conditiones talis priozis: imbibitas esse in proprietatibus inferioris: ⁊ penetrare quodāmodo eas: ⁊ nō seoꝛsum cōuenire: quēadmodū proprietates aialis cōueniūt boi: ⁊ sic ex hoc segt̄ q appetitus itellectualis in ꝓpria opatione

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

naturalitatem simul cum libertate habeat illuz obiecti/ue: respectu tamē aliculus obiecti: hāc elicitiue. Et sic nō solum sequitur q̄ conditiones nature insunt nature itel/lectuali: sed etiam q̄ sint illē imbibite. Si vero compa/reē rō nāe ad ipsam potētiā appetitiuaz: tūc possz vteraz modus salua/tionis sustine/ri: superiozis q̄/dem in inferio/ri: quia volun/tas natura q̄/dam est: pozis vero agentis. aut q̄si agētis. in posteriozi: quia voluntas a natura. i. sub/stantia intelle/ctuali emanat: vt cōiuncta p̄/prietas eius: ¶ Ad confir/mationez vo: q̄ queritˢ: aut te/net i operatio/ne: aut modo operandi. Re/spōdetur q̄ nō est limitanda propositio illa: sed indistincte z abstracte in/telligenda: q̄ vis priozis sal/uatur in poste/riozi: iuxta ta/men capacita/tem posterio/ris: siue hoc fit quo ad opera/ri: siue quo ad modum ope/randi: siue quo ad vtrūqz. Et quoniam in p̄/posito ratio na/ture cōsistit in hoc: qō est de/terminari seu determinatiz esse ad vnum: consequens est vt in omni habente ratio/nem nature: p̄m omnes eius vires: inueniatur determi/natio ad vnum: iuxta capacitatem eius. Et sic natura in/tellectualis secūdum omnes vires suas erit determina/ta ad vnum p̄m capacitatem eius. Non compatitur aūt gradus itellectualis rō: determinationem ad vnum eli/citiue: nec determinationē ad vnū obiectiue vlr: siz respe/ctu alicuius obiecti tm̄. Et ideo nō cōclusimus vlem sed particularem. s. q̄ aligs amoz cōuenit nāliter ipsi itelle/ctuali. Nec segtur negatio libertatis: nec est eadez rō de aliquo actu appetitus itellectiui z de omni: qz nālitas in aliquo quo ad aligd: nō repugnat itellectualitatis capa/citati: siz bene repugnaret naturalitas in omni actu. Jaz enim dictum est p̄ius opozere saluari in posteriozi: iux/ta capacitatē posteriozis: z non econtra.

303

alis: virtutis

q̄ nullo mō ab alio agitur. In quo est idem natura z voluntas. Et ideo nō est incōueniēs si angelus agatur inquātuz inclinatio naturalis est sibi idita ab auctoze sue nature. Non tamen sic agit q̄ nō agat cuz habeat liberam volūtatez. ¶ Ad tertium dōm: q̄ sicut cognitio nālis semper est vera ita dilectio naturalis semp est recta: cum amoz nālis nihil aliud sit q̄z inclinatio nature idita ab auctoze nature. Dicere ergo q̄ inclinatio nature non sit recta est derogare auctozi nature. Alia tamen est rectitudo naturalis dilectionis: z alia est rectitudo charitatis z virtus: quia vna rectitudo est perfectiua alteriˢ. sicut ēt alia est veritas nālis cognitionis: z alia est veritas cognitionis ifuse vel acqsite.

¶ Utrum in angelis sit dilectio electiua. Articulus. II.

Abecūdum sic p̄ceditur. Videtur q̄ in angelis nō sit dilectio electiua. Dilectio enī electiua videtur esse amoz rationalis: cum electio sequatur consilium: quod in inquisitione consistit. vt dicitur in p̄mo ethi. Sed rationalis amoz diuidit contra itellectualem: qui est p̄pius angelozˢ: vt dī. iij. cap̄. de di. no. Ergo in angelis nō est dilectio electiua. ¶ Preterea. In angelis nō est nisi cognitio nālis p̄ter cognitionem ifusam: qz nō discurrūt de p̄ncipijs ad acqrenduz cōclusiones. Et sic ad oia que naturaliter cognoscere possunt sic se habēt sicut intellectus ad p̄ma p̄incipia que naturaliter cognoscere potest. Sed dilectio segtur cognitionem: vt dictuz estᶜ. Ergo in angelis p̄ter dilectionē gratuitā nō est nisi dilectio nālis. Non ergo electiua. ¶ Sed cōtra. Naturalibus neqz meremur neqz dmeremur. Sz angeli sua dilectiōe aliqua merent vel demerentᶜ. Ergo i eis est aliq̄ dilectio electiua. ¶ Respōdeo dōz: q̄ in angelis est q̄daz dilectio nālis z q̄daz electiua. Et nālis dilectio i eis est p̄incipium electiue. Quia semper id qō p̄tinet ad p̄ius habz rōnem p̄incipij. Uñ cū natura sit p̄mū qō est in vnoquoqz: opz q̄ id qō ad naturā p̄tinet sit p̄incipiū in quolibet. Et hoc apparet in hoīe q̄tum ethi. Sed rationalis amoz diuidit contra itellectualem: qui est p̄pius angelozˢ: vt dī. iij. cap̄. de di. no. Ergo in angelis nō est dilectio electiua. ¶ Preterea. In angelis nō est nisi cognitio nālis p̄ter cognitionem ifusam: qz nō discurrūt de p̄ncipijs ad acqrenduz cōclusiones. Et sic ad oia que naturaliter cognoscere possunt sic se habēt sicut intellectus ad p̄ma p̄incipia que naturaliter cognoscere potest. Sed dilectio segtur cognitionem: vt dictuz estᶜ. Ergo in angelis p̄ter dilectionē gratuitā nō est nisi dilectio nālis. Non ergo electiua. ¶ Sed cōtra. Naturalibus neqz meremur neqz dmeremur. Sz angeli sua dilectiōe aliqua merent vel demerentᶜ. Ergo i eis est aliq̄ dilectio electiua. ¶ Respōdeo dōz: q̄ in angelis est q̄daz dilectio nālis z q̄daz electiua. Et nālis dilectio i eis est p̄incipium electiue. Quia semper id qō p̄tinet ad p̄ius habz rōnem p̄incipij. Uñ cū natura sit p̄mū qō est in vnoquoqz: opz q̄ id qō ad naturā p̄tinet sit p̄incipiū in quolibet. Et hoc apparet in hoīe q̄tum ad itellectum z q̄tum ad volūtatem. Intellectus enim cognoscit p̄incipia nāliter. Et ex hac cognitiōe causaᵗ in homie scia conclusionum: que nō cognoscuntur naturaliˢ ab homine sed per iuentionem vel doctrinamᶜ. Similˢ in voluntate finis hoc modo se habet sicut p̄incipium in intellectu: vt dī in secō phy. Uñ volūtas naturaliˢ tendit in suū finem vltimum. Omnis enim homo naturaliˢ vult beatitudinez. Et ex hac nāli volūtate causanᵗ oēs alie volūtates: cum qcqd homo vult velit p̄opter finē. Dilectio igī bona: quod homo naturaliˢ vult sic finē: est dilectio naturalis. Dilectio aūt ab hac deriuata: que est boni quod diligit p̄opter finez: est dilectio electiua. Hoc tamē differēter se habz ex parte itellectus z volūtatis. Qz sicut supza dictum est: cognitio intellectus fit p̄m q̄ res cognite sunt i cognoscēte. Est aūt ex imperfectione intellectualis nature in homie: q̄ nō statim eius itellectus naturaliˢ habz oia intelligibilia: sed quedamᵗ a quibus in alia quodāmodo mouetur. Sed actus appetitiue virtutis est econuerso p̄m ordinem appetentis ad res. Quarum quedā sunt p̄m se bona: z ideo p̄m se appetibi-

lis. Alis probatur ex differētia duplici iter dilectionez z cognitionē. p̄ma est i boc q̄ cognitio fit p̄ hoc q̄ cognitus habeᵗ a cognoscēte. Dilectio vo per boc q̄ diligēs tendit in rez dilectā: z ex hac segtur scōa. s. q̄ cognitio ingsitiua p̄ueniat ex ipfectione nāe itellual'. Dilectio aūt electiua nō p̄ouenit ex imperfectione appetētis. z p̄batur sequela hui⁹ differentie ex p̄iozi: qz cognitio ingsitiua quā impoz/tet discursū ex noto ad ignoto: ponit i cognoscēte p̄iua tionem cognoscibilium: z cōsequēter p̄ima/tionem alicui⁹ perfectionis in seipso: qz cognitio fit per boc q̄ cognitus habetur in cognoscēte. Dilectio autez electiua quum impoz/tet appetitum vnius: nō p̄opter se sed p̄opter aliud: ponit p̄uationem bonitatis i ipo obiecto appetibili p̄ aliud. Ex hoc enīz q̄ non p̄opter se sed p̄opter alterius bonitatez appetibilis rōnem habere imperfecte bonitatis communicitur: z non ponit p̄uationē alicuius perfectionis in appetente: qz appetitus ipse actualis non fit per boc q̄ appetibile sit in appetente: sed per boc q̄ appetens tendit in ipsum appetibile.

58 300 b 393

¶ Nota hic q̄ p̄sens sermo est nō de appetēte p̄m omnia p̄currentia ad actum appetēdi: quoniam sic opz etiā appetibile esse in appetēte: sed de appetēte scōm vim appetitiuam precise formaliter: inquātum appetens est. Sic enim saluantur differentie assignate.

¶ Quo ad quartum manifeste aperit: de naturaliter conuenientibus angelis: se loqui.

¶ In rūsione ad scōm: dubium restat: qz ex p̄dictis nō videᵗ enuacuari dubiū: qz si itellectus est determinatus ad vnuz. ergo nō potest vtrāqz cōtradictionis p̄tez p̄ponere volūtati. q̄ nec volūtas pōt vtrāqz p̄dictionis p̄tez eligere. libertas enīz volūtatis indifferētiā supponit in itellu. ¶ Ad hoc dō q̄ itellectum eē determinatum ad vnū contingit triplr. vno modo in actu p̄imo. alio modo in actu scō. 3° in particlari obiecto. Determinationem in actu p̄mo: voco determinationez ad speciem itelligibilē. determinationē i actu 2° voco ōtermi natōez ad opationem itells. Determinationē ad p̄ticulaᵏ obm voco determinationez itellus ad tale obz. i. ad B: ita q̄ nō ad illius oppm. i. ad hāc p̄dictionis partez: ita q̄ nō ad alteram. Et dico q̄ lz itellus angeli speculatiu⁹ sit a nā determinatus oī modo. Intells tū practic⁹ non est vlr determinatuz 3°mō. Et sīgdem intells vterqz habenz actu oēz spēs i/telligibiles. sed speculatiuus: si exit actuz ē determinatuz ita ad hāc p̄tez p̄/dictionis. s. eaz que vera est: q̄ nō pōt cadere in alterā: vt in nobis experi/mur i p̄ncipijs. Practic⁹ vero vtrāqz pōt p̄dictionis p̄tē sub rōne veri boni apphēdere: z p̄ponere quū de bonis pticlarib⁹ agit: qm̄ vtraqz ps pōt fini p̄sonare: nō aūt pōt vtraqz ps i speculatiuis poni va: siz altera tm̄: que nō cognoscitur in pticulari nisi qm̄ est: vt ex dictis p̄z. Negāduz est g̃ q̄ itells nō possit vtrāqz cōtradictionis partē p̄ponere: nec ex hoc segtur impfectio intellectus: qz nō p̄uatur itellectus aliquo esse obiecti in se in actu p̄mo. hec cniz p̄uatio est de q̄ in arte dō: q̄ poneret impfectionē. Nec fuit diminut⁹. S. Tho. si b tacuit: qm̄ eiusdē rōnis ē libtas volūtatis: z ista determiatio itells practici: z altez dicēs: alterum insinuauit studiosis.

4i5

4i5

a 300

a

304

303

3iz

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶Articulus. III.

Itulus clarus est.

In corpore vnica ꝯclusio habēs duas partes. Angelus diligit seipsum dilectiõe naturali ⁊ electiua. Et probaꝫ sic. Angelus desiderat sibi aliquod bonũ naturali appetitu ⁊ aliquod per electionem. ḡ. Añcedens quo ad secũdaz partem est p se notuz. Quo ad ꝑmam vero ꝓbatur: ex eo q̄ vniuersaliꝫ etiã in rebus cognitione carẽtib⁹: inuenitur vnũqõq; naturaliꝫ appetere suam perfectionem. cõsequentia vo ꝓbaꝫ: qz hoc est amare seipsum: quod declaratur distinguendo duos modos quibuꝫ res amatur. s. aut vt substantia: aut vt accidens. ⁊ probaꝫ distinctio ex ratione obiecti amoris. s. boni qõ in hec duo distinguitur. ⁊ oia clara sunt.

¶Aduerte hic: q̄ bonũ distinguit in subam ⁊ accidẽs dupliꝫ itelligi potest. vno modo vt sit distinctio in res. Alio modo vt sit distictio i modos. Et si quidem est distinctio realis, sensus ẽ: q̄ bonuꝫ aliud ꝑm rem est accis. Aliud substantia: ⁊ sic hec distinctio ifert secũdaz. s. q̄ aliõ bz rõnẽ boni: p modũ accitis: ⁊ aliõ p modũ sbe. Nec tñ mẽbra baꝫ distinctionũ mutuo

306

ii5
298

dilectio autem electiua eoꝝ que sunt ad finem. Sed idem nõ potest esse finis: ⁊ ad finem respectu eiusdem. Ergo nõ potest esse eiusdem dilectio naturalis ⁊ electiua. ¶Preterea. Amoꝝ est virtus vnitiua ⁊ cõcretiua: vt Dio. dicit. iiij. capᵒ. de diui. no. Sed vnitio ⁊ concretio est diuersoꝝ in vnuz reductoꝝ. Ergo nõ potest angelus diligere seipꝫ. ¶Preterea. Dilectio est qdam motus. Sed ois motus in alteruz tendit. Ergo videt q̄ angelus non possit amare seipsum dilectione naturali nec electiua.

¶Sz cõtra est qđ phs dicit. ix. ethi. q̄ amicabilia q̄ sunt ad alterũ: venisit ex amicabilibus q̄ sunt ad seipsum.

¶Respõdeo dõm q̄: cũ amoꝝ sit boni: bonũ autẽ sit in suba ⁊ accidẽte: vt pz. i. etb. dupliꝫ aliqd amaꝫ. Vno modo vt bonũ subsistẽs. Alio modo vt bonũ accidẽtale siue inherẽs. Illud qdem amaꝫ vt bonum subsistens: qđ sic amaꝫ: vt ei aliqs velit bonum. Ut bonum vero accidẽtale seu inherẽs amaꝫ id quod desideratur alteri. Sicut amaꝫ scia: nõ vt ipa sit bona: ꝫ vt habeaꝫ. Et hũc modũ amoris qdam nominauerũt concupiscentiam: primum vero amicitiam[c]. Manifestũ est autem q̄ in rebus cognitione carentibus vnũqõq; nãliter appetit consequi id qđ est sibi bonuz: sicut ignis locum sursum. Vñ ⁊ angelus ⁊ homo nãliter appetit suũ bonum ⁊ suam perfectionez. Et hoc est amare seipsum. Vñ nãliter taz angelus q̃ homo diligit seipsum: inq̃ztum aliqđ bonũ nãli appetitu

se inferunt: quoniam stat aliquid esse substantiam sine rem. ⁊ tamen habere rationem boni ⁊ accidẽtalis ⁊ substantialis respectu diuersoꝝ: vt patet in his substãtijs que assumuntur in vsum nrm. a seipsis enim diliguntur per modũ sube: a nobis vero per modũ accidẽtis. In ꝓposito aũt vtraq; distinctio ẽ necessaria. Tũ qz sermo est de dilectione sui ipsius in rebus habentibus ꝓfectiões supradictas de natura accidẽtium. Tum quia secũda distictio: q̄ principaliter est itenta: vt in littera patz: ex ly vt subsistẽs: ⁊ vt accidentale: fluit ex prima: ⁊ ꝓpterea in littera ex prima posita in ꝑmo ethicoruz: deducit secunda: ⁊ ex ea assignatur ratio distinctõis amoris: in amorem amicitie ⁊ concupiscentie.

303 o

c iz7

305 b

¶Arti. IIII.

Itulus clarꝰ est.

¶In corpe vna conclusio hũs duas partes. Angelus vnus diligit aliuz dilectione naturali quo ad aliquid: ⁊ quo ad aliquid non. Et probaꝫ sic. vnumquodq; diligit quod ẽ sibi vnum: et eo modo quo est sibi vnum. ergo quod est sibi vnuz secũdum naturam diligit dilectione naturali: et qđ non non. ergo naturaliter diligit quod ẽ sibi vnũ in specie: vel in ge-

305

Aẽ quartuz sic ꝓceditur. Videt q̄ vnus angelus non diligat naturali dilectiõe aliũ sicut seipsum. Dilectio enim sequitur cognitionem. Sed vnus angelus non cognoscit alium sicut seipsum. Quia seipsum cognoscit per suam eẽtiam: aliũ ꝛo per eius similitudinem: vt supra dictum est[c]. Ergo videt q̄ vnus angelus non diligat alium sicut seipm. ¶Preterea. Causa est potioz causato: ⁊ principium eo q̄ ex principio derivatur. Sed dilectio que est ad alium derivatur ab ea que est ad seipsuz: sicut dicit philosophus. ix. ethicoꝝ. Ergo angelus nõ diligit alium sicut seipsum: sed seipsum magis. ¶Preterea. Dilectio naturalis est ali

3
304 cuius tanq̃ finis: ⁊ nõ potest remoueri. Sed vnus angelus nõ est finis alterius: ⁊ iterũ hec dilectio potest remoueri: vt pz in demonibus: q̄ nõ diligũt bonos angelos. Ergo vnus angelus nõ diligit aliũ nãli dilectiõe sẽ seipsum.

¶Sed cõtra est: qz illud qđ ꝛueniẽt in oibus etiã rõne carẽtibus videtur esse nãle. Sed sicut dr ecclᵉ. xiij. oẽ aial diligit sibi simile. Ergo ãgelus diligit naturaliꝫ aliũ sicut seipsum.

304 ¶Respõdeo dõm q̄: sicut dcm est[c]: angelus ⁊ homo naturaliꝫ seipsum diligit. Illud autẽ qđ est vnum cum aliquo est ipsummet. Vñ vnũquodq; diligit id quod est vnuz sibi. Et siquidem sit vnum sibi vnione naturali diligit illud dilectione naturali. Si vero sit vnum secum vnione nõ naturali diligit ipsum dilectione nõ naturali. Sicut homo diligit ciuem suum dilectione politice virtutis: cõsanguineum autem suum dilectione naturali: inquãtum est vnum cum eo in ꝓcipio generatiõis naturalis. Manifestum est autem q̄ id quod est vnum cũ aliquo genere vel specie est vnum per naturam. Et ideo dilectione naturali quelibz res diligit id qđ est secum vnum ꝑm spẽm: inquãtum diligit spẽm suam. Et hoc ẽt apparet in his que cognitione carẽt. Nam ignis naturalem iclinationem habz: vt cõmunicet alteri suam formã: quod est bonũ eius[c]: sicut naturaliꝫ iclinatur ad

ii6 hoc q̄ querat bonũ suum: vt esse sursum. Sic ergo dõm est: q̄ vnus angelus diligit aliuz naturali dilectione: inquãtum cõuenit cum eo in natura. Sed inquãtum ꝛuenit cum eo in aliq̄bus alijs: vel ẽt inquãtuz differt ab eo ꝑm quedam alia: non diligit eum naturali dilectione. ¶Ad ꝓmum ergo dicẽdum: q̄ hoc quod dico sicut seipsum: potest vno modo determinare cognitionem seu dilectionem ex parte cogniti ⁊ dilecti. Et sic cognoscit aliuz sicut seipsuz: qz cognoscit alium esse sicut cognoscit seipsum esse. Alio modo potest determinare cognitionem ⁊ dilectionem ex parte diligẽtis ⁊ cognoscẽtis. Et sic nõ cognoscit alium sicut seipsum. Qz se cognoscit per suam essentiam: aliuz aũt nõ per eius essentiam. Et similiꝫ nõ diligit aliuz sicut seipsum: qz seipsum diligit per suam volũtatem: alium autem nõ diligit per eius volũtatem. ¶Ad secũdum dicẽdum: q̄ ly sicut. nõ designat equalitatem sed similitudinem. Cum enim dilectio naturalis super vnitatẽ naturalẽ

fundet: illud qđ est minus vnũ cuz eo naturaliꝫ minus diligit. Vñ naturaliꝫ plus diligit qđ ẽ vnuz numero q̃ qđ est vnum specie vel gñe. Sed nãle est q̄ sil'em dilectionem bẽat ad aliũ sicut ad seipsum: quãtum ad hoc q̄ sicut seipsum diligit inquantum vult sibi bonum: ita aliuz diligat inquãtum vult eius bonum. ¶Ad tertium dicẽdum q̄ dilectio naturalis dr esse ipsius finis: nõ tanq̃ cui aliqs velit bonum: sed tanq̃ bonuz qđ qs vult sibi: ⁊ per ꝛns alij inq̃ztum est vnum sibi. Nec ista dilectio naturalis remoueri potest etiam ab angelis malis: qn dilectionem nãlem habeãt ad alios angelos: inq̃ztum cuz eis cõmunicãt in natura. Sz odiũt eos: inquãtum diuersificatur ꝑm iustitiam ⁊ iniustitiam.

¶Utrũ angelus nãli dilectione diligat deũ plus q̃ seipm. V.

Bquntum sic ꝓceditur. Videt q̄ ãgelus nãli dilectiõe nõ diligat deũ plus q̃ seipz. qz vt dcm ẽ[c]: dilectio nãlis fundaꝫ sup vniõe nãli. Sed nã divina maꝛie distat a natura angeli. Ergo naturali dilectione angelus minus diligit deuz q̃ se: vel ẽt alium angelũ. ¶Preterea. Propter qđ vnũq̄q; ⁊ illud magis. Sz naturali dilectione quilibet diligit alium ꝓpter se. Vnũq̄q; enim diligit aliqd inq̃ztum est bonuz sibi. Ergo dilectiõe naturali angelus nõ diligit deum plus q̃ seipsum. ¶Preterea. Natura reflectit in seipsam. Videmus enim q̄ oẽ agẽs nãliter agit ad ꝓseruationez sui. Nõ aũt reflecteret in seipsam natura: si tenderet in aliud plus q̃ i seipsaz. Non ergo naturali dilectione diligit angelus deum plus q̃ se. ¶Preterea. Hoc videtur esse ꝓpriuz charitatis: vt aliqs

nere. ergo tam homo q̃ angelus naturaliter diligit alium: quo ad aliqd. scilicet secũdũ conuenientiaz i natura: ⁊ quo ad aliquid nõ. scilicz secũduz id aut i quo aliter cõuenit: puta per electionem: aut cõsuetudinem: aut differt: qz icõm hoc forte odio habetur. Antecedens ꝓbaꝫ quo ad primaz partem: qz vnũ alicui vt sic: est ipsummet: vnũquodq; autem seipsuz naturaliter diligit. q̄ ad secũdam vo declaratur. in amore consanguinei ⁊ conciuis. Secunda vero cõsequentia ꝓbaꝫ: ex eo q̄ vnum genere vel specie est vnum scõm naturã. Et qñ super veritate

306

buiꝰ ꝛnitis fundatur ꝑma ps cõclusionis directe respõdes questo. proba tur idem consequens a sancto Tho. a posteriori: ex naturali appetitu generantis: quod p se primo tẽdit ad bonum speciei: qz. s. ignis naturaliter generat alium: sicut etiam naturaliter appetit bonum ꝓpriũ: quod est eẽ sursum: reliq̃ plana sunt.

305

¶Articu. V.

Itulus clarꝰ est.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶ In corpore duo facit. primo refert q̃dam opinionẽ cir ca quesitum. Scõo determinat vnica conclusione: simul improbãdo relatam opinionẽ. Quo ad p̃mum tria dicit opinio illa. p̃mo q̃ angelus nãliter diligit deum plusq̃ se amore ꝯcupiscẽtie. 2º q̃ etiam quodãmõ amore amicitie. 3º q̃ similr diligit plus se q̃ deus: q̃ intensius & p̃ncipali⁹. Quo ad scõm conclusio rñsiua est hec. Angelus naturali dilectione diligit pl⁹ deũ q̃ se. Et p̃batur dupl⁹. p̃mo sic. Unũqdq; qõ id qõ est alterius est: nãliter magis diligit id cuius est q̃ seipsum. ergo natura intellectualis ꝑm appetitum sibi p̃ priũ magis diligit id cui⁹ est q̃ seipsa. ergo angelus magis diligit deum q̃ seipsum. Ans p̃batur a posteriori dupl⁹. primo ex hoc signo in nãlibus: q̃ ps absq; deliberatiõe exponitur pro toto: & ꝯsequẽter nãliter: q̃ unũquodq; sic agit nãliter sicut aptum natum est agere. 2º ex signo in rationalibus: quia bonus seu fortis exponit se p salute reip: absolute: & proculdubio si ex natura eẽt ciuis naturaliter inclinaretur ad hoc: nũc aũt facit ℔ ex rõne: & est signum nãe: q̃ ars imitat nãm. Et q̃ si ciuilitas esset a nã opus hoc eẽt nãle: ꝓña vo ꝓma p̃z ex eo: q̃ inclinatio nãlis in his que sunt sine rõne. arguit & oñdit nãlem inclinationem in appetitu itellectuali ꝓportionalr. ꝓña aũt scõa tenet ex eo q̃ deus est vle bonus. Et angelus sicut & omnis creatura cõtinet sub eo: q̃ omnis creatura continet sub eo: q̃ omnis creatura ꝑm id qõ est dei est. Deinde probatur eadem cõclusio ducẽdo ad impole duplex. p̃mus est: q̃ naturalis dilectio eẽt peruersa. Scõm vo: q̃ nãlis dile

deum plus q̃ seipsum diligat. Sed dilectio charitatis nõ est naturalis in angelis: sed diffunditur in cordibus eor̃ per spiritũ scm̃ qui datus est eis: vt dicit Aug. xij. de ci. dei. Ergo nõ diligũt deum angeli dilectione naturali pl⁹ q̃ seipos. ¶ Preterea. Dilectio naturalis semp manet manẽte natura. Sed diligere deum plus q̃ seipsum non manet in peccante angelo vel homine. Quia vt Aug. dicit. xiij. de ciui. dei. Fecerunt ciuitates duas amores duo: terrenã. s. amor sui vsq; ad dei cõtemptũ: celestẽ vo amor dei vsq; ad ꝓtẽptũ sui. Ergo diligere deũ supra seipz nõ ẽ nãle.

¶ Sed cõtra. Omnia moralia legis p̃cepta sunt de lege nature. Sz p̃ceptum de diligẽdo deum supra seipsum est p̃ceptum morale legis. Ergo est de lege nature. Ergo dilectiõe naturali angelus diligit deum supra seipsum.

¶ Rñdeo dõm: q̃ qdam dixerũt q̃ ãgelus naturali dilectiõe diligit deum plus q̃ se amore concupiscẽtie: q̃. s. plus appetit sibi bonũ diuinum q̃z bonũ suum. Et quodãmodo amore amicitie: inq̃ztum. s. deo vult naturaliter angelus maius bonum q̃z sibi. Vult enim nãliter deum eẽ deũ: se aũt vult habere nãm ꝓpriaz. Sz similr angelus seu quecũq; creatura se hz ad deum vt pars ad totum: quia non habet hãc partis cõditionem requisitã ad propositum. scz. q̃ sit aliqd ei⁹: quod reputatur vt totum: nulla enim creatura est aliqd dei.

¶ Ad primam obiectionem respondetur. fundamentum illud esse non solum verum: sed sufficiẽter probatum a Sancto Thoma ex adductis signis.

¶ Ad ipugnationem autem p̃mi: facillime p̃z quid dicendum sit: quia sive pars exponatur a toto: sive a seipsa pro salute tot⁹: dũmodo naturaliter exponat: semper sequit: q̃ pars hz magis inclinationem naturalem in bonũ totius q̃ suiipsius. ex eo q̃ unũquodq; sicut naturaliter agit & mouetur: sive a seipso sive ab alio: sic aptũ natum est agi: & ecõuerso: vt patet in scõo phy. textu. 78.

¶ Ad secũdam autẽ obiectionem dicitur: q̃ ratio quare ps exponitur pro toto nõ est idẽtitas: que est inuenta iter partem & totum: & huius manifestum signũ habeẽ: ex hoc q̃ pars exponitur pliciter loquẽdo nãli dilectiõe pl⁹ diligit se q̃z deũ. q̃ intensi⁹ & p̃ncipalius naturaliter diligit se q̃z deum. Sed falsitas huius opinionis manifeste apparet: siquis in rebus nãlibus consideret ad quid res naturaliter moueatur. Inclinatio enim naturalis in his que sũt sine ratione demonstrat inclinationẽ naturalẽ in volũtate itellectualis nature. Unũquodq; autem in reb⁹ naturalibus: qõ ꝑm naturam hoc ipsum qõ est alterius est: p̃incipalius: & magis inclinatur in id cuius est: q̃ in seipsum. Et hec inclinatio nãlis demõstrat ex his q̃ naturaliter agunt. Q̃z vnũq; q̃z sicut agit naturaliter. sic aptum natus est agi: vt dr in. ij. phy⁹i. Videmus enim q̃ naturaliter pars se exponit ad conseruationem totius corporis. Sicut man⁹ exponit ictui absq; deliberatione ad cõseruationẽ totius corporis. Et quia ratio imitat naturam: huius imitationẽ inuenimus in virtutib⁹ politicis. Est enim virtuosi ciuis vt se exponat mortis periculo pro totius reip. cõseruatione. Et si homo eẽt nãlis pars huius ciuitatis: hec inclinatio eẽt ei nãlis. Quia igit bonum vle est ipse de⁹: & sub hoc bono cõtinet ẽt angelus & homo & omnis creatura: q̃ ois creatura nãliter ꝛz id diligit plus totũ q̃ seipsam: & ad signũ: q̃ manus exponitur pro salute totius: dicit falsum esse: q̃ manus exponat se pro toto: sed q̃ totum ipsum diligens magis seipsum q̃ partem: aut partes principales q̃ minus principales: exponit partem pro toto. & minus principale pro maius principali. Secundo dicit: q̃ dato q̃ pars naturaliter exponeretur pro toto: hoc esset propter identitatem esse sui cum toto: quia. s. intendit saluare seipsam inquantum habet esse in toto: & sic falsum subsumitur quum dicitur:

q̃ est dei est: sequitur q̃ naturali dilectione etiam angelus & homo plus & principalius diligat deum q̃ seipm. Alioqn si naturaliter plus seipm diligeret q̃ deum: sequeretur q̃ naturalis dilectio eẽt peruersa: & q̃ non perficeretur per charitatem: sed destrueretur. ¶ Ad primum ergo dõz q̃ rõ illa ꝓcedit in his que ex equo diuiduntur: quoz vnum non est alteri ratio existẽdi & bonitatis. In talibus. n. vnumq̃q; diligit naturaliter magis seipm q̃ alterum: inquantum est magis sibiipsi vnum q̃ alteri. Sed in illis quoz vnum est tota ratio existendi: & bonitatis alij magis diligitur naturaliter tale alter q̃ ipsum: sicut dictum est. q̃ vnaquęq; pars diligit naturaliter totum plus q̃ se. Et qõlibz singulare naturaliter diligit plus bonum sue speciei q̃ bonum suum singulare. Be⁹ autem non solum est bonum vni⁹ speciei: sed est ipsum vniuersale bonum simplicit. Unde vnũquodq; suo modo naturaliter diligit deum plusq̃ seipsum. ¶ Ad secundũ dõm q̃: cum dicitur q̃ deus diligit ab angelo inquãtum est ei bonus: sic ly inquãtum dicat finẽ: sic falsum est. Non enim diligit naturaliter deum ꝓpter bonum suum: sed ꝓpter ipm deum. Si vero dicat rationem amoris ex parte amantis sic verum est. Non enim esset in natura alicuius q̃ amaret deum: nisi ex eo q̃ unũquodq; depẽdet a bono: qõ est deus. ¶ Ad tertium dicẽdum: q̃ natura reflectitur in seipsam: non solum q̃tuz ad id qõ est ei singulare: sed multo magis quantum ad cõmune. Inclinat enim unũqõq; ad cõseruãduz nõ solum suũ indiuiduũ: sed ẽt suaz spẽz. Et multo magis habz natura-

lem inclinationẽ unũqõq; in id qõ est bonum vle simpliciter.

¶ Ad quartum dõm: q̃ deus ꝑm q̃ est vle bonum a quo dependet omne bonũ nãle: diligit nãli dilectione ab unoquoq;. Inquãtum vero est bonũ beatificans naturaliter oẽs supnaturali beatitudine: sic diligitur dilectiõe charitatis. ¶ Ad qntum dicẽduz q̃: cum in deo sit vnũ & idez eius substãtia & bonum cõmune: omnes q̃ videt ipsam dei eẽntiam: eodez motu dilectiõis mouetur in ipsam dei eẽntiam: ꝓout est ab alijs distincta: & ꝑm q̃ est quoddaz bonum cõmune. Et q̃ inq̃tũ est bonũ cõmune nãliter amat ab oibus: qcũq; videt euz per essentiam impossibile est quin diligat ipm. Sed illi q̃ non vident essentiam eius cognoscũt eũ p̃ aliquos particulares effectus: q̃ interdum eor̃ volũtati ꝓtrariant. Et sic hoc modo dicuntur odio habere deuz: cum tamẽ: inq̃tũ est bonũ cõe oiuz: vnũq̃q; nãliter diligat⁹ plus deum q̃ seipsum.

¶ De productione angelor̃ in esse nature. Nõ. LXI.

Est ea que p̃missa sunt de nã angeli & cognitione & voluntate eor̃: restat cõsiderandũ de eor̃ creatione: sive vlr de eor̃ exordio. Et hec consideratio est tripartita. ¶ Nam primo cõsiderabim⁹ qũo producti sunt in eẽ nature. Secũdo quomodo pfecti sũt i gr̃a vel gloria. Tertio qũo aliq ex eis facti sunt mali. ¶ Circa primũ q̃runt quatuor. Primo vtrum angelus habeat causaz sui esse. Secũdo vtrum angelus sit ab eterno. Tertio: vtrũ angelus sit creatus añ cor̃palẽ creaturã. Quarto: vtrũ angeli fuerint creati in celo empyreo.

ad perdendaz idẽtitatem cũ toto vt saluet esse totius: non ergo ratio iclinationis talis ẽ identitas: aut vt saluet seipsam in toto: sed vt saluet eẽ totius ꝑm se: etiã cum nõ esse ipsius partis. Sz ratio talis iclinatiõis est quã assignauit. S. Thomas: quia scz & nã & substãtia partis ℔ ipsius quod est essentialiter. & primo propter totum & totius eẽ est: quod cõuenire cuilibz creature respectu dei patz: q̃ quelibet creatura ꝑm suam naturaz: est naturalis ps uniuersi. Ac q̃ hoc naturaliter diligit plus vniuersum q̃ seipsaz: iuxta p̃mũ fundamẽtum. ergo a fortiori magis diliget ipsius bonũ vniuersale. Tũ qz est eminentius totum vniuersum. Tuz quia est oẽ bonum. Tum quia bonum ipsius vniuersale quod ẽ deus gloriosius ẽ finis & bonus ipsius vniuersi: & consequenter a quocũq; magis amatur vniuersum: ab eo dẽ magis amabit ipse: vt patet de exercitu & duce: iuxta doctrinaz. iz. metaphysice. textu. 52.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

¶Qō. LXI. ¶Articulus. I. Titulo ħ soliū aduertēdum est: ꝙ de causa effectiua est ſmo. ¶In corpe breuiter vna cōclusiōe affirmatiua respondet quesito. Angelus est creatus a deo. Et pbatur: quia omne ens per participatioē est ab ente per essentiaz: sicut ignitū ab igne. Solus aūt deus ē ens per eētiā: qꝛ solus est suū esse. ergo. Recole hic que superius quū de vniuersali creatione tractaretur diximus. ¶Articu. II. Titulus clarꝰ est. ¶In corpe breuissime conclusionem responsiuā ponit. Solus deus pater & filius & spūs sanctus est ab eterno. Et probat: qꝛ hoc tenet fides catholica sic ꝙ ꝯtrariū est sicut hereticuz refutāduz: qꝺ probatur: qꝛ ſm fidē quum dicitur: ꝙ deꝰ fecit res ex nihilo: itelligit ꝙ ly ex. notat ordinez durationis. i. post q̄ nihil fuit.

¶Utruz angeli habeāt causaz sui esse. Articulus. I.

AD primum sic proceditur. Videtur ꝙ angeli nō habeāt causam sui esse. De his enim que sunt a deo creata agitur ge. i. Sz nulla mentio fit ibi de angelis. Ergo angeli non sunt creati a deo. ¶Preterea. Philosophus dicit in. viij. meta. ꝙ si aliqua subā sit forma sine materia: statim per seipsam est ens & vnū: & nō hz causam que faciat eam ens & vnum. Sz angeli sunt forme imateriales: vt supra ostēsum est. Ergo nō habēt causaz sui eē. ¶Preterea. Omne qꝺ fit ab aliquo agēte: p hoc qꝺ fit accipit formaz ab eo. Sed angeli: cū sint forme: nō accipiūt formam ab aliquo agēte. Ergo angeli non habēt causam agētem.

¶Sed cōtra est qꝺ dicitur in ps. Laudate eum oēs angeli eius. Et postea subdit. Quoniam ipse dixit & facta sunt.

¶Rñdeo dōm: ꝙ necesse ē dicere & angelos & oē id qꝺ preter deū est: a deo factuz eē. Solus eni deus est suū eē. in oibꝰ aūt alijs differt eētia rei & esse eius: vt ex supioribꝰ pz. Et ex hoc manifestū est ꝙ solus deꝰ est ens per suaz essentiam. oīa vero alia sunt entia per participationem. Omne aūt qꝺ est p participationem causatur ab eo qꝺ est per eētiam: sicut omne ignituz causatur ab igne. Uñ necesse est angelos a deo creatos eē. ¶Ad primum ergo dōm: ꝙ Aug. dicit in. xi. de ci. dei. ꝙ angeli nō sunt ptermissi in illa prima rerum creatione: sed significantur noie celi: aut etiaz lucis. Ideo autez vel pretermissi sunt: vel noibus rerum corporalium signati: qꝛ moyses rudi pplo loquebatur: qui nōduz capere poterāt incorporeā nām. Et si eis fuisset expressum aliquas res esse sup oēm nām corporeaz: fuisset eis occasio idolatrie: ad quā proni erāt: & a qua moyses eos pcipue reuocare intēdebat. ¶Ad scōz dōm: ꝙ subē q̄ sunt forme subsistētes nō hñt cām aliq̄ formalē sui esse & sue vnitatis: nec cām agētez p trāsmutationē materie de potētia in actum: sed habēt causam producētem totam substantiam. ¶Et p hoc pz solutio ad tertium.

¶Utrum angelus sit productus a deo ab eterno. Articulus. II.

AD secūdum sic proceditur. Videtur ꝙ angelus sit productus a deo ab eterno. Deus enim est causa angeli p suū eē. Non eni agit p aliquid additū sue essentie. Sed esse eius est eternū. Ergo ab eterno angelos produxit. ¶Preterea. Omne qꝺ quādoqz est & quādoqz nō est: subiacet tēpori. Sed angelus est supra tps. vt dr in lib. de causis. Ergo angelus nō qñqz est & qñqz nō est: sz semp. ¶Preterea. Aug. probat incorruptibilitatē aīe pp hoc ꝙ p itellēm est capax veritatis. Sz sic veritas est icorruptibilis: ita est eterna. Ergo nā intellectualis & aīe & angeli nō solum est incorruptibilis: sed etiam eterna.

¶Sed cōtra est qꝺ dicitur prouerb. viij. ex persona sapientie genite. Dñs possedit me ab initio viarum suarum: anteq̄ quicq̄ faceret a principio. Sz angeli sunt facti a deo. vt ostēsuz est. Ergo angeli aliquādo non fuerunt.

¶Rñdeo dōm: ꝙ solus deus pr & filiꝰ & spūs scūs est ab eterno. Hoc. n. fides catholica indubitāter tenet: & oē ꝯriuz est sic hereticū refutandum. Sic eni ds creaturas pduxit ꝙ eas ex nihilo fecit. i. postq̄ nihil fuerat. ¶Ad primū ḡ dōm ꝙ eē dei est ipsum eius velle. Per hoc ḡ ꝙ deus pduxit angelos & alias creaturas p suū esse: nō excludit qn eas pduxerit p suā voluntatē. Volūtas āt dei nō de necītate se hz ad pductionē creaturaꝝ. vt supra dcm̄ est. Et iō pduxit & q̄ voluit & qñ voluit. ¶Ad scōz dōz: ꝙ angelus ē supra tps: qꝺ est nūs motus celi: qꝛ est supra oēm motū corpalis nāe. Nō tñ est supra tps: qꝺ est nūs successionis esse eiꝰ post nō eē: & ēt qꝺ est nūs successionis: q̄ est in opationibus eius. Uñ & Aug. dicit. viij. sup gen. ad lit. ꝙ deus mouet creaturā spūalez per tps. ¶Ad tertiū dōm: ꝙ angeli & aīe itellectiue ex hoc ipso ꝙ hñt nām p quā sunt capaces veritatis sunt icorruptibiles. Sz hāc nām nō habuerūt ab eterno: sz data fuit eis a deo: qñ ipse voluit. Uñ non sequitur ꝙ angeli sint ab eterno.

¶Articulus. III. Titulus clarus est. ¶In corpe tria facit. Primo refert duas esse & contrarias sanctorum doctorū opiniones grecorum & latinorum. Illi tenent partez affirmatiuaz: isti negatiuam. Secundo ondit ꝙ rationabilior est positio latinorum tali ratione. Nulla pars est perfecta extra suum totū. Angeli sunt naturaliter vna pars vniuersi: igitur eēnt imperfecti extra vniuersum. igitur non sunt pducti a deo añ vniuersuz. maior patet: & minor probatur: quia angeli nō constituūt vnū vniuersum per se. sed ipsi sunt cum creatura corporali integrant vniuersum: quod probatur: quia vna ordinatur ad aliaz: ordo eni est ipsum bonum: & vinculum partium vniuersi. Ultima vero consequentia probatur ex eo: quia dei opera perfecta sunt. Tertio ostendit ꝙ opinio grecorū nō est reputāda erronea: ga auctoritas Gregorij naçāçeni eā sustiet. ¶Circa hoc vltimo dcm̄ dubiū occurrit: qm̄ vt pz i decretalibus de summa trinitate & fide catholica. In c. firmiter credimꝰ: ecclesia i ꝯcilio gnāli sb Innocentio 3º ꝺtermiauit positionem latinoꝝ esse tenēdaz. ḡ erronea est reputāda opinio opposita: hñtur eni ibi hec verba. deus sua oipotenti virtute sil ab initio tpis: vtrāqz de nihilo condidit creaturam spiritualem & corporalem: angelicam videlicet & mūdanam. Nec potest excusari Scūs Tho. ex nouitate determinationis: qm̄ tēpore suo iam erāt pmulgate & cōpilate decretales. ¶Ad hoc dicitur a quibusdā ꝙ si Sanctus Thomas recoluisset huiꝰ decretalis: quum scripsit hūc articulum nō dixisset hec vba: sed mihi videtur ꝙ sciens et prudēs hec scripserit. Nam illa verba decretalis interpretanda sunt in sensu in quo fiunt: magis q̄ in sensu quem faciunt: & vt dicit. Scūs Thomas in expositione illius decretalis. verba illa apposita sūt contra errorez Origenis: & eorum qui ponūt creaturas spirituales tantum, esse per se productas a deo: ac postmoduz propter demerita earum corporales creaturas productas fuisse. Uñ quū dupliciter teneatur āgelos productos esse ante corpora. s. tanq̄ res sic p se productas: ꝙ propter earum demerita quodāmo per accidens mundus corporeus sit productus. Uel simpliciter & absolute: ꝙ ex volūtate dei angeli pre-

¶Utrum angeli sint creati ante mūdum corporeuz. Arti. III.

AD tertium sic proceditur. Videtur ꝙ angeli fuerint creati añ mūdum corporeum. Dicit eniz Hierony. super epistolam ad Tytum. Sex milia nōdum nostri temporis complent annorum. Et quāta tempora: quātasqz seculorum origines fuisse arbitrādū est: in qbus angeli throni: dñatōes: ceteriqz ordines deo seruierunt. Dama. etiam dicit in. ij. libro. Quidaz dñt: ꝙ añ oēz creationez geniti sunt angeli. vt theologus dicit Grego. Primum quidem excogitauit angelicas virtutes & celestes: & excogitatio opus eiꝰ fuit. ¶Preterea. Angelica natura est media iter naturam diuinam & naturam corpoream. Sed natura diuina est ab eterno: natura aūt corporea ex tēpore. Ergo natura angelica facta est añ creationē temporis: & post eternitatem. ¶Preterea. Plus distat natura angelica a natura corporali q̄ vna natura corporalis ab alia. Sed vna natura corpalis fuit facta añ aliam. Uñ & vj. dies pductionis reruz in principio gen. describuntur. Ergo multo magis natura angelica facta ē añ oēm naturaz corporalē.

¶Sz ꝯtra est qꝺ dr Gen. i. In prin. creauit deus ce. & ter. Nō aūt h esset veꝝ si aliqd creasset antea. Ergo angeli nō sunt añ nām corpoream creati.

¶Respōdeo dōm: ꝙ circa hoc inuenitur duplex sanctoꝝ doctorum snia. Illa tamen probabilior videtur ꝙ angeli simul cum creatura corporea sunt creati. Angeli enim sūt q̄dam ps vniuersi. Nō eni ꝯstituūt p se vnū vniuersum: sz tam ipsi q̄ creatura corporea in ꝯstitutionem vnius vniuersi ꝯueniūt. Quod apparet ex ordine vnius creature ad aliaz. Ordo enim reꝝ adiuicem est bonum vniuersi. Nulla autem pars pfecta est a suo toto separata. Nō est igitur probabile: vt deus cuius perfecta sunt opa. vt dicitur deutro. xxxij. creaturam angelicā seorsum añ alias creaturas crearit: q̄uis ꝯriuz nō sit reputādū erroneum precipue pp sniam Greg. Nazā. cuius tāta est in doctrina xpiana auctoritas: vt nullus vnq̄ eius dictis calumniam inferre psumpserit: sicut nec Athanasij documentis: vt Hiero. dicit. ¶Ad primū ergo dōm: ꝙ Hiero. loquitur ſm sententiam doctorum grecoꝝ: qui oēs hoc concorditer sentiūt: ꝙ angeli sūt añ mūduz corporeū creati. ¶Ad scōm dōz ꝙ deꝰ non est aliq̄ ps vniuersi. sed est supra totum vniuersum: p̄habēs i se eminētiori modo totā vniuersi pfectionē. Angelus āt est ps vniuersi. Uñ nō ē eadē rō. ¶Ad tertiū dōz ꝙ creature corporee oēs sūt vnū i mā. Sz angeli nō cōueniunt i mā cū creatura corporea. Unde creata mā corporalis creature oīa quodāmodo sunt creata: non autem creatis angelis eēt ipm vniuersum creatum. Si vo ꝯriuz teneatur: qꝺ dr gen. i. In prin. cre. deus ce. & terram exponēdū est. in prin. i. i filio. vel in principio tēporis: nō āt in principio. i. añ qꝺ nihil: nisi dicatur ante qꝺ nihil in genere corporalium creaturarum.

Universidad del Rosario Archivo Histórico

¶ Utrū angeli sint creati in celo empyreo. Arti. IIII.

AD quartum sic proceditur. Videt q̄ angeli non sint creati in celo empyreo. Angeli enim sunt sube incorporee. Sed suba incorporea nō depēdet a corpore ꝑm suum cē: t p ꝓsequēs neq̄ ꝑm suū fieri. Ergo angeli nō sunt creati in loco corpeo. ¶ Preterea. Aug. dicit. iij. sup gen. ad lit. q̄ angeli fuerūt creati in superiori parte aeris. Non ergo in celo empyreo. ¶ Preterea. Celū empyreum dī eē celum supremū. Si igit angeli creati fuissent in celo empyreo nō ꝓuenisset eis in superius celū ascēdere. Dō est cōtra id qđ ex ꝑsona angeli peccantis dicit Isa. xiiij. Ascēdam in celum.

¶ Sz cōtra est qđ Strabus dicit sup illud. in principio cre. d. ce. t ter. Celum nō visibile firmamētum hic appellat: ꝙ empyreum. i. igneum vel intellectuale: qđ non ab ardore sed a splēdore dicit. Quod statiz factum angelis est repletum.

¶ Rñdeo dōm q̄: sic est dicēdū: ex creaturis corpalibus t spūalibus vnū vniuersum cōstituit. Dñ sic create sūt spūales creature q̄ ad creaturam corpoalem aliquē ordinem habent: t toti creature corporali ꝑsidēt. Dñ conueniēs fuit q̄ angeli in supmo corpore crearent tanq̄ toti nature corporee ꝑsidentes: siue id dicat celum empyreum: siue qualitercūq̄ nomiet. Dñ Isi. dicit: q̄ supimum celū est celum angelorum: sup illō deutr. viij. c. Dñi dei tui est celum t celuz celi. ¶ Ad primū ergo dicendum: q̄ angeli non sunt creati in loco corporeo q̄si dependentes a corpore ꝑm suum eē vel ꝑm suum fieri. Potuisset enim deus angelos ante totam creaturam corporalem creasse: vt multi sci doctores tenēt. Sz facti sunt in loco corporeo ad ostēdēdum ordinē eorum ad nām corpoream: t q̄ sua virtute corpora contingit. 309

¶ Ad secūdum dicendum: q̄ Augu. forte per supremam partem aeris intelligit supremam partem celi: cum quo aer quādam cōueniētiaz habz pp suam subtilitatez t dyaphanitatem. Vel loquit nō de oibus angelis: sed de illis q̄ peccauerūt. Qui ꝑm quosdam fuerūt de inferioribus ordinibus. Nihil autem prohibz dicere q̄ superiores angeli habētes virtutē eleuatam t vlem supra oia corpora sint in supmo creature corporee creati. Alij vo habētes virtutes magis particulares sint creati in inferioribus corporibus. ¶ Ad tertium dōm: q̄ logtur ibi nō de celo aliquo corporeo: sed de celo sancte trinitat. In qō āgelus peccās ascēdere voluit dū voluit aliquo mō ꝺo eqparari. vt infra patebit. 327

¶ De pfectione angelorum in esse gratie t glorie. Questio. LXII.

Consequenter inuestigandum est quomodo angeli facti sunt in esse grē vel glorie. ¶ Et circa hoc q̄runtur nouē. Primo: vtruz angeli fuerūt in sua creatiōe beati. Secūdo: vtrum idiguerint gra: ad hoc q̄ ad deuz cōuerterent. Tertio: vtrū fuerint creati in grā. Quarto: vtrum suam beatitudinē meruerint. Quito: vtz stati post meritū btitudinē adepti fuerit. Sexto: vtz grāz t gliaz ꝑm capacitatē suoz nālium receperint. Septimo: vtruz post ꝓsecutionem glorie remāserit in eis dilectio t cognitio nālis. Octauo: vtrum postmodū potuerint peccare. Nono: vtrum post adeptionē glorie potuerint proficere.

¶ Utrum angeli fuerint in sua creatione beati. 311
Articulus. I.

AD primum sic proceditur. Videtur q̄ angeli fuerint creati beati. Dicit enim in libro de eccl. dog. q̄ angeli qui in illa in qua creati sunt beatitudine perseuerāt nō natura possidēt bonum quod habēt. Sūt ergo angeli creati in beatitudine. ¶ Preterea. Natura angelica ē nobilioz q̄ corporalis. Sed creatura corporalis statim in principio sue creationis fuit creata formata t perfecta: nec informitas ꝑcessit in ea formationem tempore: sed natura tm̄. vt Aug. dicit. i. super gen. ad lit. Ergo nec naturaz angelicam creauit deus informem t imperfectam. Sz eius formatio t pfectio est per beatitudinē: ꝑm q̄ fruitur deo. Ergo fuit creata beata. ¶ Preterea. Scōm Aug. sup gen. ad lit. ea que legunt facta in operib⁹ sex dierū: simul facta fuerūt. Et sic opz q̄ statim a principio creatiōis rex fuerint oēs illi sex dies. Sed in illis sex diebus ꝑm eius exponem: mane fuit cognitio angelica: ꝙ quā cognouerūt verbū t res in verbo. Ergo statim a principio creatiōis cognouerūt ꝟbuz t res in ꝟbo. Sed angeli beati sūt per hoc q̄ verbum vidēt. Ergo stati a principio sue creationis angeli fuerūt beati.

¶ Sed cōtra. De rōne beatitudinis est stabilitas siue cōfirmatio in bono. Sz angeli nō statim vt creati sunt: fuerūt confirmati in bono: qđ casus quorūdā ostēdit. Nō ergo angeli in sua creatiōe fuerūt beati.

¶ Rñdeo dōm q̄ noie beatitudinis itelligitur vltima pfectio rōnalis seu intellectualis nature. Et inde est q̄ nāliter ꝺsideratur. Oz vnūquodq̄ nāliter desiderat suā vltimā perfectionem. Ultima aūt pfectio rōnalis seu itellectualis nature est duplex. Una quidē quā possunt assequi virtute sue nāe. Et hec quodāmō beatitudo vel felicitas dr. Unde t Aristo. perfectissimā hois cōtēplationē: qua optimuz itelligibile: qđ est de⁹: cōtēplari pōt in hac vita: dicit esse vltimā hominis felicitatez. Sed super hanc felicitatem est alia felicitas: quā in futuro expectamus: qua videbimus deum sicuti ē Qđ quidem est supra cuiuslibet itellect⁹ creati naturam: vt supra ostensum est. Sic igitur dicendū est: q̄ quātum ad primā beatitudinē quā āgelus assequi virtute sue nature potuit: fuit creatus beatus. Quia perfectionez b⁹ angelus non acquirit per aliquem motū discursiuum: sicut homo: sed natus ei adest ꝓpter sue nature dignitatem: vt supra dictū est. Sz vltimam beatitudinē que facultatē nature excedit. angeli nō statim in principio sue creationis habuerunt. Quia hec beatitudo nō est aliquid nature: sed nature finis. Et ideo nō statiz eam a principio debuerunt habere. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ beatitudo ibi accipit ꝑ illa perfectione naturali: quā angelus habuit in statu innocentie. ¶ Ad scōm dicendum: q̄ creatura corpalis: stati in principio sue creationis habere nō potuit perfectionez ad quā ꝑ suam operationez perducit. Unde ꝑm Aug. Germinatio plantarum ex terra nō statiz fuit in primis operibus: in quibus virtus sola germinatiua plantarum data est terre. Et similr creatura angelica in principio sue creatiōis habuit perfectionez sue nature: nō aūt perfectionem: ad quaz per suam operationē peruenire debebat. ¶ Ad tertiū dicendum q̄ angelus duplicem habet verbi cognitionem. Unaz nālem: t aliam glorie. Nālez quidem qua cognoscit ꝟbum per eius similitudinem in sua natura relucentes. Cognitionē vero glorie: qua cognoscit verbum per suā essentiaz. Et vtraq̄ cognoscit angelus res in verbo. Sed nāli quidez cognitione iperfecte: cognitione ꝟbo glorie perfecte. Prima ergo cognitio rerū in ꝟbo affuit angelo a principio sue creationis. secunda ꝟo nō. sed qñ facti sunt beati per cōuersionem ad bonum. Et hec ꝓprie dicit cognitio matutina. 55.

¶ Utz angelus indiguerit gratia ad hoc q̄ converteretur in deum. Articulus. II.

AD scōz sic proceditur. Videt q̄ angelus nō indiguerit gratia ad hoc q̄ conuerteret in deū Ad ea enī que naturaliter possumus: gratia nō indigemus. Sed naturaliter angelus conuertit in deum. qz naturaliter deum diligit: vt ex supradictis patet. Ergo angelus nō indiguit gratia ad hoc q̄ cōuerteret in deuz. ¶ Preterea. Ad ea tantū videmur indigere auxilio que sunt difficilia. Sz cōuerti ad deum nō erat difficile angelo: cum nihil eēt in eo: qđ huic conuersioni repugnaret. Ergo angelus nō indiguit auxilio grē ad hoc q̄ cōuerteret in deū. ¶ Preterea. Cōuerti ad deum est se ad gratiam preparare. Unde Zach. i. dr. Cōuertimini ad me. t ego cōuertar ad vos. Sed nos nō idigemus grā ad hoc q̄ nos ad gratiam preparemus: qz sic esset abire in infinitum. Ergo non 58 139.

¶ In cōpe tria facit. Prio dicit quid nominis beatitudinis. s. q̄ est vltima perfectio intellectualis nature. Secūdo distinguit beatitudinem i duas species s. naturalez et supernaturalē Tertio respondet q̄sito duabus conclusionib⁹ iuxta duas beatitudines. Altera affirmatiua: angelus fuit creatus beat⁹ beatitudine naturali. quia perfectiones naturales angelus non acquirit p motum discursiuum. sed statim: sicut nos prima principia. Altera negatiua. Angelus nō fuit creatus beat⁹ beatitudie supernaturali. quia hoc non inest ex natura. sed est nature finis. 285 z b 296 312.

Articulus. II.

¶ Utrum angelus indiguerit gratia ad hoc q̄ conuerteret in deum: nihil aliud est q̄ habere actum voluntatis quo voluntas tendat recte in deuz vt beatitudo supernaturalis ē. Quantuz aūt id modo eueniat: vt in responsione ad tertium dilucidatur. Gratia autē hic sumitur cōmuniter. pro gratuito dono dei Gratuituz autez dicitur qđ 306

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

nō debetur nature. sꝫ gratis datur.
¶ In corpore vna est cōclusio affirmatiua. Angelus non potest cōuerti in deū nisi adiutus auxilio gratie. Et ꝓbatur. quia nulla voluntas pōt fieri ī id quod est supra facultatem nature volentis: nisi adiuta ab eo quod pōt in illud: sed vltima
303. beatitudo excedit facultatez cuiusqꝫ nature create. ergo. Maior ꝓbatur dupliciter. Primo qꝛ omnis motus voluntatis initiatur ex motu ei⁹ naturali. Ac per hoc non se extēdit supra illū. Secūdo declaratur in igne respectu calefactionis ꝛ generatiōis carnis. Minor vō ꝓbatur. quia vi
58 sio dei per es
59 sentiaꝫ excedit omnem naturam creatam. vt in. q. 12. probatum fuit.

ast bona q. vtrū supp^ta fidei cognitiōe posset aliquis sine h^o sine angelus diligere deū ex puris nālib⁹ tametsi nō meritorie, ut tū est fini btificus nec dico sup oīa. nā de hoc hr 12. q. 109. et certe vr possibile.

idiguit gratia angelus ad hoc ꝙ conuerteret in deum.
¶ Sed contra. Per cōuersionem ad deum angelus peruenit ad beatitudinem. Si igitur nō indiguisset gratia ad hoc ꝙ conuerteretur in deum: sequeretur ꝙ nō indigeret gratia ad habendam vitaꝫ eternā. Qd̓ ē cōtra illud apo. Ro. vi. Gr̄a dei vita eterna.
¶ Respondeo dōm: ꝙ angeli indiguerūt gr̄a ad hoc ꝙ conuerterent in deuꝫ: ꝓut est obiectuꝫ beatitudinis. Sicut. n. superius dictuꝫ est. nālis motus voluntatis est principium omnium eorū que volumus. Nālis aūt inclinatio voluntatis est ad id qd̓ est conueniens ſm nām. Et ideo si aliquid sit supra nām. voluntas in id ferri nō potest. nisi ab aliquo alio supernāli pricipio adiuta. Sicut patet ꝙ ignis habꝫ nālem inclinationem ad calefaciēdū: ꝛ ad generādum ignem. Sed generare carnem est supra naturalem virtuteꝫ ignis. Unde ignis ad hoc nullaꝫ inclinationem habꝫ nisi ſm ꝙ mouetur vt instrumentuꝫ ab anima nutritiua. Ostensuꝫ est auteꝫ supra. cum de dei cognitiōe ageret. ꝙ videre deum per essentiam: in quo vltima beatitudo rōnalis creature cōsistit: est supra naturā cuiuslibꝫ intellect⁹ creati. Unū nulla creatura rōnalis potest habere motuꝫ voluntatis ordinatuꝫ ad illā beatitudinem nisi mota a supnaturali agēte. Et hoc dicimus auxiliuꝫ gratie. Et ideo dōm est: ꝙ angelus in illaꝫ beatitudinem voluntate cōuerti non potuit nisi per auxiliuꝫ gratie.
¶ Ad primū ergo dōꝫ: ꝙ angelus nāliter diligit deum inquātuꝫ est principiū nālis eē. Hic aūt loqmur de cōuersiōe ad deum inquātum est beatificans per sue essentie visionē. ¶ Ad scōm dōꝫ ꝙ difficile est qd̓ trāscendit potētiā. Sed hoc cōtingit esse dupl'r. Uno mō: qꝛ transcēdit potentiam ſm suum nālem ordineꝫ. Et tūc si ad hoc possit peruenire aliquo auxilio: dr̄ difficile. Si aūt nullo mō dr̄ ipossibile: sicut ipossibile est hoiem volare. Alio mō transcēdit aliqd potentiā: nō ſm ordinem nālem potentie: sed ꝓpter aliqd̓ impedimentū potētie adiunctuꝫ: Sicut ascendere nō est cōtra nālem ordinem potētie aīe motiue. Qꝛ anīa quātum est de se nata est mouere in quālibet partē. Sed impedit ab hoc: ꝓpter corporis grauitateꝫ. Unde difficile est homini ascēdere. Conuerti aūt ad beatitudinem vltimā homini quidē est difficile: ꝛ qꝛ est supra naturā: ꝛ qꝛ habꝫ impedimētum ex corruptione corporis: ꝛ infectiōe peccati. Sed angelo est difficile ꝓpter hoc soluꝫ ꝙ est supra nāle. ¶ Ad tertium dōm: ꝙ quilibet motus volūtatis in deum pōt dici cōuersio in ipsuꝫ. Et ideo triplex est ꝯuersio in deū. Una quidē: per dilectionē ꝑfectā: que est creature iam deo fruentis. Et ad hanc cōuersionē requirit gratia cōsūmata. Alia cōuersio est: q̄ est meritum beatitudinis. Et ad hāc requirit
habitualis gratia: que est merendi principiū. a 519.
Tertia cōuersio est. per quā aliquis preparat se ad gratiā habendā. Et ad hāc nō exigit aliqua habitualis gratia: sed opatio dei ad se animam
cōuertentis. ſm illud tre. vlti. Cōuerte 143
nos dn̄e ad te: ꝛ cōuertemur. Unde pꝫ ꝙ nō est procedere in infinitum.
¶ Utrum angeli sint creati in gr̄a. Ar. III.
A D tertium sic ꝓcedit. Videt ꝙ ange 313
li non sint creati in gratia. Dicit enim Aug. ij. sup geñ. ad lit. ꝙ angelica natura primo erat iformiter creata ꝛ celum dicta. Postmodū vō formata est. ꝛ lux appellata. Sed hec formatio est per gratiam. Ergo nō sunt creati in gr̄a. ¶ Preterea. Gratia inclinat creaturā rōnalem in deum. Si igit angelus in gratia creatus fuisset: nullus angelus fuisset a dō auersus. ¶ Preterea. Gratia medium est inter nām ꝛ gloriam. Sed angeli nō fuerūt beati in sua creatione. Ergo videt ꝙ nec etiā creati sunt in gratia: sꝫ primo in nā tm̄: postea autem adepti sunt gr̄am: ꝛ vltimo facti sunt beati.
¶ Sed contra est. quod Aug. dicit. xij. de ciui. dei. Bonam voluntatē quis fecit in angelis: nisi ille qui eos fecit cū sua volūtate. i. cū amore casto. quo illi adherent: creauit: simul in eis

Artic. III.
3 Titu
476 lo hoc solum aduertendum est: ꝙ hic ē sermo de gratia gratū faciēte.
¶ In cōpe duo facit. Prio duas refert opiones ꝯrias. 2° affirmatiuam ostēdit esse ꝓbabiliorē tali rōne. Oia que ꝓcessu tēporis diuina ꝓuidētia facta sunt. in p̄ma rex̄ cōditione ſꝫ q̄sdam rōnes se
b minales ꝓdu
564 cta fuerūt. ḡ ꝛ
567 btitudinis status: ſm gratiā ꝓduct⁹ fuit in creaturis itellectualib⁹: quē admodū naturales effectus virtualr ī creaturis corporalibus. Añs ꝓbatur. auctate Aug. ꝯña fundat super auctoritate Joānis: dicēt gratiam esse rōnē seminalē beatitudinis: ꝛ super ꝓportiōalitate nāliuꝫ ꝛ supnālium.
Artic. IIII. Titulus clarus est.
¶ In corpore duo facit. Primo respondet q̄sito affirmatiue: ostēdēdo ꝙ angelus meruit suā beatitudinē. 2° ostēdit hoc idē ex diuersit^s modorum habendi beatitudinem in angelis.
¶ Quo ad primum lustrat tres modos: ꝗ

condens naturam ꝛ largiens gratiam.
¶ Respondeo dōm ꝙ quāuis super hoc sint diuerse opiniones: quibusdaꝫ dicentibus: ꝙ creati sunt angeli in naturalib⁹ tm̄: alijs vero ꝙ sunt creati in gratia. hoc tamē ꝓbabilius videtur tenendū: ꝛ magis dictis sanctoruꝫ cōsonū est: ꝙ fuerit creati in gratia gratum faciente. Sic enim videmus ꝙ oia q̄ ꝓcessu temporis per opus diuine ꝓuidentie creata deo operante sunt producta in prima rerum cōditione: ꝓducta sunt ſm quasdaꝫ seminales rōnes: vt Aug. dicit sup ge. ad lit. sicut arbores. ꝛ aīalia: ꝛ alia h⁹. Manifestū est auteꝫ ꝙ gratia gratum faciēs: hoc modo cōparatur ad beatitudineꝫ: sicut ratio semialis in natura ad effectum nālem. Unde. i. Joā. iij. gratia semen dei nominat. Sicut igit ſm opi. Aug. ponitur: ꝙ statiꝫ in prima creatione corporalis creature indite sunt ei seminales rōnes oium naturaliū effectuum. ita statiꝫ a pricipio sunt angeli creati in gratia. ¶ Ad primū ergo dōꝫ ꝙ iformitas illa angeli pōt intelligi vel per cōparationeꝫ ad formationē glorie. Et sic p̄cessit tēpore iformitas formationem. Uel per cōparationē ad formationē gratie. Et sic non precessit ordine temporis: sed ordine nature: sicut etiā de formatiōe corporali Aug. ponit. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ ois forma inclinat suum subiectū ſm moduꝫ nature eius. Modus autem naturalis intellectualis nature est vt libere feratur in ea que vult. Et ideo inclinatio gratie nō iponit necessitatem: sed habens gr̄aꝫ pōt ea nō vti: ꝛ peccare. ¶ Ad tertiū dōm: ꝙ quāuis gratia sit mediū inter naturā ꝛ gloriā ordine nature: tm̄ ordine tēporis in natura creata nō debuit simul esse gloria cum natura: qꝛ est finis operationis ipsius nature per gratiam adiute. Gratia aūt nō se habet vt finis operatiōis: qꝛ nō est ex operibus: sed vt principium bene operādi. Et ideo statim cum natura gratiaꝫ dare conueniens fuit.
¶ Utrum angelus creat⁹ suaꝫ beatitudinem meruit.
Articulus. IIII.
A D quartū sic ꝓcedit. Videtur ꝙ angelus creatus suā beatitudinē nō meruerit. Meritū eni est ex difficultate act⁹ meritorij. Sed nullā difficultatem angelus habuit ad bene operandū. Ergo bona opatio nō fuit ei meritoria. ¶ Preterea. Naturalib⁹ nō meremur. Sꝫ naturale fuit angelo ꝙ cōuerteret ad deuꝫ. Ergo per h̄ nō meruit btitudinē. ¶ Preterea. Si angelus beatus beatitudinē suaꝫ meruit. aut ergo anteq̄ꝫ eam haberet: aut post. Sed nō ante. Qꝛ vt multis videt ante nō habuit gr̄am: sine qua nullū est meritū. Nec etiā post. Qꝛ sic etiā mō mereret. Qd̓ videt esse falsum. Qꝛ sic minor angelus merēdo ad superioris angeli graduꝫ posset ꝑtingere. Et nō essent stabiles distinctiōes graduum gratie. Qd̓ est incōueniēs. Nō ergo angelus beatus suam beatitudinem meruit.
¶ Sed ꝯtra. Apoc. xxi. dicit ꝙ mēsura angeli ī illa celesti hierusalē est mēsura hois. Sed homo ad beatitudinē ꝑtingere nō pōt: nisi per meritū. Ergo neqꝫ angelus.
¶ Respōdeo dōm ꝙ soli deo beatitudo perfecta ē nālis. qꝛ idem est sibi esse: ꝛ beatū esse. Cuiuslibet auteꝫ creature esse beatum: nō est natura: sed vl

bus possꝫ imaginari ꝙ esse beatum cōueniat alicui: scꝫ aut per nāꝫ: sine operatione media: sic esse risibile conuenit hoi: aut ꝑ operationē sufficienteꝫ ex vi nature ad faciendum eē beatum: aut ꝑ operationeꝫ expectantem ex alteri⁹ dono bea
titudinis pre 314
miū. Et fundatur sufficiētia distictiōis horum modorū super h̄: ꝙ beatitudo ꝑfecta est vltimus finis. Talem. n. opꝫ aut naturalr inesse: aut per opationeꝫ acquiri. Sed quū soli dō sit nālis. In q̊ solo idem est eē ꝛ beatum eē. i. suba ꝛ beatitudo. Reliq̄ per opationē beatitudineꝫ assequunt. Et quū nō per opationem sufficiētē ex vi nāe operantis: qꝛ finis hic excedit virtuteꝫ opantis: relinquit ꝙ ꝑ opationē meritoriaꝫ: quod erat ꝓbādū.
¶ Circa predicta aduerte p̄. ꝙ hec dicta accipienda sunt simpl'r: de beatitudine in ordine ad puras creaturas. sic eni omnia cōsonāt. Aliogn inficiatiōi eēt loc⁹. qm̄ si ad christū spectemus. nec p̄ma distinctio ē sufficiēs: qm̄ bea

Universidad del Rosario Archivo Histórico

tus est:nec per naturam: nec per acquisitionē:sed ex simplici dono per assumptionem: nec beatitudo eius habet premiū rationem:sed cōmunicate felicitatis absq3 merito. quia quod in maria natum est:non qualecunq3 natum est:sed sanctum natum est.

¶Circa hūc articulū aduerte 2°q3 iter ōcisiones huius articuli:7 determinationez factā in secūdo sententiarū.di.5ª. hec est differētia. q3 Sanct⁹ Tho.ibi gdez sub dubio relinquit:an angeli sint creati in gratia:7 defendit quartā opinionez. hic aūt amplectit opinionem: q3 angeli preha-
58 buerunt gr̄az. 59 7 reliquas oēs
3ii improbat.7 vt 3iz. inferius.q.63ª articulo sexto ostendet opio Sancti Tho. ex vtrisq3 dictis hic.s.7 ibi conflatur.

¶Quo ad secūdū. circuit q̄tuor modos quibus imaginari pōt angelus meruisse beatitudinem.pmo
143 + habēdo gr̄am prius nō soluz natura:sed dignatione q̄ beatitudinem. Et hoc modo nullus est scrupulus:vel habendo + beatitudinez absq3 precedēte gratia. 7 sic oportz aliquod horū triū dicere:vel absq3 merito:vel per act⁹ cōsequētes btitudinē:vel q3 vn⁹ 7 idez act⁹ fuit meritoriⁿ 7 fruitio beata.sed nihil horū pōt dici. ergo relinquit primum:sufficientia distinctionis satis facile patere potest: quoniam aut angeli acceperunt beatitudinem sine merito:7 sic est secundum membrum: aut cum merito. Et tunc vel precedente.7 sic est primum membrum:vel simultaneo.7 sic est quartum:vel consequēte. 7 sic est tertium. Nec potest quintus modus imaginari. destructio autem singulorum trium modorum: satis plane habet in littera.quia carere merito est contra rationē premij. Consequi autem premium: est contra rationem meriti. Eundem vero actum mereri 7 frui:est contra rationem gratie fruentis et merentis: quia illa perfecta 7 ista imperfecta est.

¶Circa hanc partem aduerte q3 Scotus in secūdo.dist. quinta. cōsentiens conclusiōi.dicit hanc vltimā rōnez ad quartū mēbrū excludendū nō cogere: q7 falsuz est: q3 gr̄a merentis sit nēcio iperfectiō gr̄a fruētis: q̄uis vsus eius sit in patria perfectior q̄ in via. Stat enim equalez gratiam habere aliquem in via 7 i patria.

¶Sed ad hoc dicendum est: q3 quicqd sit ō hac questione an possibile sit gratiam viatoris equari fm essentiam gratie comprehēsoris: quoniaz hoc exigit specialez questionem: ratio sancti Tho. nō restrinxit ad perfectum et imperfectum fm essentiam: sz simpliciter et absolute assumpsit gr̄am fruentis oportere esse perfectam. merentis vero iperfectam: quod quo ad statuz dubiuz nō hz. qm̄ illa é in statu consumato: ista non. Et similiter quo ad actuz. Et hoc sufficit ꝓpositō: vt ipemet Sco. fatet ibidem.

¶Circa eandem rationem aduerte q3 videtur q3 hec ratio Sancti Thome efficax non sit. sed soluta sit ab ipsomet in quolibe.nono.articulo octauo. vbi expresse dicit: q3 ex mereri 7 beatum esse simul.non sequitur.ergo gratia perfecta 7 imperfecta simul.sed ergo gratia perfecta 7 terminꝰ gratie imperfecte simul.Sed hoc non est ita: quoniam ibi loquitur de mereri vt termino vie. hic vero de mereri vt in via: vt plenius patebit in questione sequente.articulo sexto.

Jtulus Articulus. V. clarus est.

¶In corpore vnica est conclusio responsiua affirmatiue.Angelus statim post pmū actum charitatis quo beatitudinem meruit fuit beatus. Et pbat̄ sic. Angelus naturalez pfectionē non per discursum acquirit:sz statim ex natura habet.ergo supernalem beatitudinem statim ex merito consequit̄. sed meritum p vnicum actum habetur.ergo statim post pmum actum meritorium fuit beatus. Añcedēs patz ex supradictis.cōsequētia vero ꝓbatur.q3 ex merito ita se hz ad gloriam angelus:sicut ex natura ad beatitudinem naturalem. Et modus perueniēdi ad gloriaz: proportiōalis est modo quo natura assequit̄ suaz felicitatē naturalem. q3 gratia perficit nām per modum illius nature.q3 omnis perfectio recipitur in perfectibili fm modum eiꝰ. ꝓpositio vo subsumpta probatur:ex eo q3 hō pōt vnico actu mereri. ergo 7 angelus.

¶Circa hāc cōclusionem 7 rōnez.aduerte: q3 Scotus in scō.distin.5ª q.p̄ª.ad vltimū arguměti tripliciter hoc ipugnat. ꝓmo cōclusionē ad hominē:q3 si esset vera sequeretur q3 nullus angelus esset damnatus:q3 apud sanctum Tho. quilibet meruit vnico actu beatitudinē.Secūdo rōnē. q3 assumptū est falsuz:de perfectiōe naturali ipsiꝰ angeli:7 multo falsius extenditur ad perfectionez supernaturalem:que nō cōpetit ex vi nature.sed ex arbitrio donātis. Tertio cōtra cōclusionē simpliciter. ꝓmiū debet fm legem ꝓmiantis.sed lex dei est non q3 qui vnū actuz aut duos fecerit.sed perseueranerit vsq3 in finem bic saltuus erit.igitur nisi quis vsq3 in finem vie sue meruerit: quāuis prius per vnum vel plures actus meruisset beatitudinem non consequitur.

¶Ad euidentiam horum: duo notanda sunt. pmo vis processus Sancti Tho.Scōverificatio eius: Quo ad pmuz quū ea que ex sola diuina voluntate dependent nobis nota nō sint nisi ipso reuelante Et nlla habeatur spālis reuelaᵒi sacra scriptura de tēpore btificatiōis angelorum vt supponitⁿ. cōsequens est vt fm generales regulas beatitudinē eis dari esse credamus.Et q̄niaz cōis lex est: vt in termino vie cuiuslibet beatitudo detur:nō aliunde ostēdi pōt.q̄n beatificati sunt angeli:q3 ex duratione vie eorū. Nec aliud intendit hic sanctus Tho.nisi q3 angelus statim post pmū actum meritorium est in termino vie sue. Et ꝓpea idem ē querere vtrū angelⁿ post primum actū meritoriuz sit in termio vie. Et similr idem est respondere cuiuis earū. Quo ad zᵐ: ex eodem fundamēto: q7.s.diuinus ordo non est alr nobis notus:quuz vniuscuiusq3 intellectualis nāe via:aut ex diuina voluntate trū tassetur: aut fm moduz nature viatricis statuta credatur.Et de diuina voluntate nihil specialiter habeamus quo ad hoc. Sed generalr:q3 fm gratuita perfecit naturas per modum earū. Reliquuz est vt vniuscuiusq3 via sit 7 extendatur fm moduz sue nature.Et hoc attendens Sanctus Tho.diffiniuit viaz angelorum statim post meritū esse in termino:quia hoc

¶Utrum angelus statim post vnum actum meriti beatitudinem habuerit. Arti. V.

315 AD quintū sic ꝓcedit. Videt q3 angelus nō statim post vnū actū meritoriū beatitudinem habuerit. Difficilius enī est homini bene operari q̄ angelo. Sed hō nō premiat̄ statim post vnuz actum. Ergo neq3 angelus. ¶Preterea. Angelus statiz in principio sue creationis 7 in instāti actuz aliquē habere potuit. cū etiā corpora naturalia in ipso istāti sue creationis moueri incipiant. Et si motus corporis in instāti esse posset:sicut opera intellectⁿ 7 voluntatis:in primo instāti sue generationis motū haberent. Si ergo angelus per vnū motum sue voluntatis beatitudinē meruit:in prio instāti sue creationis meruit beatitudinē. Si ergo eoruz beatitudo nō retardat̄.ergo statiz in primo instāti fuerit bti. ¶Preterea. Inter multū distāti a operz eē multa media. Sed status btitudinis angelorū multū distat a statu nāe eorū. Mediuz aūt inter vtrūq3 est merituz. Oportuit igit̄ q3 per multa media angelus ad btitudinē pueniret.

¶Sed ℨ. Anima hois:7 angelus fiūr ad btitudinē ordinant̄ Unde sanctis ꝓmittit̄ equalitas angelorū. Sz anima a corpore separata si habeat meritum beatitudinis statim beatitudinez cōsequit̄: nisi aliud sit impedimētū. Ergo pari rōne 7 angelus. Sed statiz in primo actu charitatis habuit meritū btitudinis.Ergo cū in eo non esset aliqd impedimentū statim ad beatitudinē peruenit per solum vnū actum meritoriū.

¶Rñdeo dicz q3 angelus post primū actū charitatis quo beatitudinem meruit:statim btūs fuit. Cuius rō est. Quia gr̄a pficit nām:fm modū nāe:sicut 7 ois perfectio recipit̄ in pfectibili fm modū eiꝰ. Est aūt hoc ꝓpriū nāe angelice q3 nālē pfectionē nō per discursuz acquirat:sed statim per nāz habeat: sicut supra ostēsuz est. Sicut autē ex sua natura angelus hz ordinē ad pfectionē nālem:ita ex merito hz ordinē ad gloriā. Et ita statim post meritum in angelo fuit beatitudo cōsecuta. Meritum aūt beatitudinis: non solum in angelo: sed ēt in homine esse potest per vnicū actū. Quolibz actu charitate informato hō beatitudinez mereť. Añ relinquit̄ q3 statim post vnū actum charitate iformatum angelus beatus fuit.

¶Ad primū ergo dicm q3 hō fm suā nām non statim natus ē vltimā perfectionē adipisci:

cōgruit sue nature. Cui proprium est statiȝ post principium habere
b finem. Et ad
308 obiectioneȝ in oppositum cōtra rationem dicitur. ꝙ ipse nunꝗ̄ probauit falsum esse assumptuȝ: de perfectiōibus naturalibꝰ an
314 gelorum. Et si vere est de naturalibꝰ: oportet quoqȝ veꝝ eē de supernaturalibꝰ. alioquin grā non perficeret naturam per modum nature. Ad obiectiōeȝ vero cōtra cōclusioneȝ simpliciter: iaȝ patet ꝙ nos dicimus ideo premiari: quia vſqȝ ad terminū vie perseuerauit. Ad obie
316. ctionem vero ad hominem: non potest hic complete dici: sed inferius in questiōe sequeti. articulo qnto. ad quartū. satisfiet. ꝓ nūc auteȝ negetur consequentia: quoniam post primum actū meritoriū: statim dari beatitudinem contingit dupliciter. s. impedibiliter: ⁊ non impedibiliter. et Sanctꝰ Tho. intendit pmo modo. Scotꝰ vero accepit: ac si intendisset secūdo modo.

sicut angelus. Et iō hoī lōgior via data est ad merēdū btitudinem ꝗ̄ȝ angelo. ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ angelus est supra tp̄s rerū corporaliū. Uñ instātia diuersa in his que ad angelos pertinēt: nō accipiunt̄ nisi ſm successionē in ipoꝝ actibꝰ. Nō aūt potuit simul in eis eē actꝰ meritorius beatitudinis ⁊ actꝰ beatitudinis: qui est fruitio. cū vnus sit grē iperfecte: ⁊ alius grē consūmate. Uñ relinquit̄ ꝙ opȝ diuersa instātia accipi: in quoꝝ vno meruerit beatitudinem: ⁊ in alio fuerit beatus. ¶ Ad tertiū dōm ꝙ de nā angeli est ꝙ statim suā perfectionem consequat̄ ad quā ordinatur. Et ideo nō requiritur nisi vnus actus meritorius. Qui ea rōne medium dici pōt: quia scd̄m ipsum angelus ad beatitudinem ordinatur.

¶ Utrum angeli sint consecuti grām ⁊ gloriam ſm quātitatē suorum nāliū. Ar. VI.

A D sextum sic ꝓcedit̄ Videt̄ ꝙ angeli non sint cōsecuti grām ⁊ gloriā ſm quātitateȝ suoꝝ nāliuȝ. Grā eni ex mera dei volūtate dat̄. Ergo ⁊ ꝗ̄titas grē dpēdet ex volūtate dei ⁊ nō ex ꝗ̄titate nāliū. ¶ Preterea. Magis ꝓpinquū videt̄ ad grām actus humanꝰ ꝗ̄ȝ nā: q2 actus hūanus ꝑparatorius est ad grām. Sed grā non est ex opibꝰ. vt dicit̄ Ro. ii. Multo igit̄ minus quātitas grē in angelis est ſm quātitatē naturalium. ¶ Preterea. Hō ⁊ angelus pariter ordinant̄ ad beatitudineȝ vel grām. Sed hoi nō dat̄ plus de grā ſm gradū nāliū. Ergo nec angelo.

¶ Sed ꝯ est qd̄ magr̄ dicit. iij. di. ſi. sen. ꝙ āgeli qui nā magis subtiles. ⁊ sapiā amplius perspicaces creati sunt: hi etiā maiorībꝰ grē muneribꝰ pditi sunt.

¶ Respōdeo dōȝ ꝙ ratiōabile est ꝙ ſm gradum naturalium angelis data sunt dona gratiarum ⁊ perfectio beatitudinis. Cuius quidem rō ex duobꝰ accipi potest. primo qdeȝ ex parte ipsiꝰ dei qui per ordineȝ sue sapiētie diuersos gradus i angelica nā cōstituit. Sicut autē nā angelica facta est a deo. ad grām ⁊ beatitudinē cōsequendam. ita ēt gradus nature angelice ad diuersos gradus grē ⁊ glorie ordinari videnť. Ut puta si edificator lapides polit ad construendam domū: ex hoc ipso ꝙ aliquos pulchrius ⁊ decentius aptat: videt̄ eos ad honoratiorē partē domus ordinare. Sic igit̄ videt̄ ꝙ deꝰ angelos quos altioris nature fecit ad maiora gratiarū dona ⁊ amplioreȝ beatitudinē ordinauerit. Scd̄o apparet idem ex parte ipsius angeli. Nō eni angelus est cōpositꝰ ex diuersis naturis: vt iclinatio vniꝰ nature impetū alterius impediat aut retardet: sic in hoie accidit i quo motꝰ itellectiue ptis aut retardat̄: aut ipedit̄ ex icliatōe ptis sensitiue. Qñ aūt nō ē aliquid qd̄ retardet aut ipediat: nā in id ſm totam suā virtuteȝ mouet̄. Et ideo rōnabile ē ꝙ angeli qui meliorē nāȝ habuerunt etiā fortiꝰ ⁊ efficacius ad deū sint cōuersi. Hoc aūt etiā in hoibus cōtingit. Q2 ſm intensionē cōuersiōis in deū dat̄ maior grā ⁊ gloria. Unde videt̄ ꝙ angeli qui habuerūt meliora nālia habuerunt plus de grā ⁊ glorīa. ¶ Ad primū ergo dōm: ꝙ sicut grā est ex mera dei voluntate: ita ēt ⁊ natura angeli. Et sicut nām dei voluntas ordinauit ad grāȝ: ita ⁊ gradus nature ad gradus grē. ¶ Ad scd̄m dōm ꝙ actus rationalis creature sunt ab ipsa: sed natura est imediate a deo.

Articu. VI. Itulus t clarus est.
¶ In corpore vna ē cōclusio affirmatiua. Angeli consecuti sunt grām ⁊ gloriam ſm quātitateȝ naturaliuȝ. Et ꝓbatur dupliciter. pmo quia deus condidit naturam intellectualem ad beatitudineȝ. ergo diuersos gradus nature ad diuersos gradus beatitudinis. Teneȝ ꝓbabilitas cōseqñ: ex simili artifice diuersimode ꝑparantis lapides ad domū. Secūdo quia angelus toto conatu fertur i beatitudinē. ergo consequitur beatitudinem ſm quātiteȝ naturaliū. Antecedēs ꝓbatur. quia ratiōabile est ꝙ voluntas non ipedita quātū potest afficiatur supmo appetibili. Constat autem voluntateȝ angeli nullum habuisse impedimentum: quia angeli sunt nature simplicis ⁊ nō composite ex itellectuali ⁊ sensiᵘᵃ ⁊c. cōsequētia vero probat̄: q2 gratia dat̄ etiā hominibus ſȝ intensioreȝ conatum.
silr 532
c 577

Unde magis videtur ꝙ gratia detur ſm gradum nature ꝗ̄ȝ ex operibꝰ. ¶ Ad tertiuȝ dōm ꝙ diuersitas nāliū alr̄ est in angelis: qui differūt specie. ⁊ alr̄ in hoibꝰ: q differūt solo numero. Differētia enim ſm spēm est ꝑpter finē: sȝ
d differētia ſm nūerū est ꝑpter mām. In hoie
264 etiā est aliqd qd̄ pōt ipedire vel retardare moo tum intellectiue nature: nō aūt in angelis. Uñ nō est eadem ratio de vtroqȝ.

¶ Utrum in angelis beatis remaneat cognitio naturalis. Articu. VII.

317. A D septimū sic ꝓcedit̄. Uidetur ꝙ in angelis beatis nō remaneat cognitio ⁊ dilectio nālis. Q2 vt dr̄. i. cor. xiij. cum venerit qd̄ perfectū est euacuabit̄ qd̄ ex pte est. Sed dilectio ⁊ cognitio nālis est iperfecta respectu cognitiōis ⁊ dilectionis beate. Ergo adueniēte btitudine nālis cognitio ⁊ dilectio cessat. ¶ Preterea. Ubi vnū sufficit aliud supflue existit. Sȝ sufficit in angelis beatis cognitio ⁊ dilectio glorie. Supfluum ergo eēt ꝙ remaneret in eis cognitio ⁊ dilectio nālis. ¶ Preterea. Eadē potētia nō hȝ simul duos actꝰ: sic nec vna linea terminat̄ ex eadē parte ad duo pūcta. Sed angeli beati sūt semꝑ in actu cognitiōis ⁊ dilectiōis beate. Felicitas eni nō est ſm habitū: sed ſm actū: vt dicit̄ in. i. ethi. Ergo nunꝗ̄ in angelis pōt esse cognitio ⁊ dilectio nālis.

¶ Sȝ ꝯ. Quādiu manet nā aliq̄ manet operatio eiꝰ. Sȝ btitudo nō tollit nām: cū sit pfectio eiꝰ. Ergo nō tollit nālē cognitōeȝ ⁊ dilectiōeȝ. ¶ Rñdeo dōȝ ꝙ in angelis beatis remanet cognitio ⁊ dilectio nālis. Sicut. n. se hñt principia opationū adinuicē: ita se hñt ⁊ opationes ipse. Manifestū est aūt ꝙ nā ad btitudinē cōparat̄: sicut primū ad scd̄ȝ: q2 btitudo nāe ad
302 dit̄. Semꝑ aūt oȝ saluari primū in scd̄o. Uñ oȝ ꝙ nā saluet̄ in btitudie. Et silr̄ oȝ ꝙ in actu btitudinis saluet̄ actꝰ nāe. ¶ Ad primū ġ dōȝ: ꝙ pfectio adueniēs tollit ipfetionē sibi oppo
297 sitāȝ. Imperfectio aūt nāe nō oppōit̄ pfectiōi
c btitudis: sȝ substernit̄ ei: sic iperfectio potētie substernit̄ pfectioni forme. Et nō tollit̄ potētia p formā: sȝ tollit̄ priuatio q̄ opponit̄ forme Et silr̄ etiā iperfectio cognitiōis nālis non opponit̄ pfectioni cognitiōis glorie. Nihil eni ꝓc hibet simul aliqd cognoscere per diuersa me
297 dia: sicut simul pōt aliqd cognosci p medium ꝓbabile ⁊ demōstratiuū. Et silr̄ pōt angelus simul deū cognoscere per eēntiā dei. qd̄ pertinet ad cognitionē glorie. ⁊ per eēntiā ꝓpriaȝ. qd̄ pertinet ad cognitionē nature. ¶ Ad scd̄ȝ dōm ꝙ ea q̄ sūt beatitudinis per se sufficiunt. sed ad hoc ꝙ sint ꝑexigūt ea que sunt nāe. q2 nulla beatitudo est per se subsistens; nisi beatitudo increata. ¶ Ad tertium dōm ꝙ due opatiōes nō possunt esse simul vnius potētie: nisi vna ad aliā ordinetur. Cognitio aūt ⁊ dilectio nālis ordinant̄ ad cognitionē ⁊ dilectionē glorie. Uñ nihil ꝓhibȝ in angelo esse ⁊ cognitionē ⁊ dilectionē nālem: ⁊ cognitionem ⁊ dilectionem glorie.

¶ Utrum angelus beatꝰ peccare possit. Arti. VIII.

A D octauū sic ꝓcedit̄. Uidet̄ ꝙ āgelus beatus peccare possit. Beatitudo enim nō tollit nām: vt dcm̄ est. Sȝ de rōne nāe create ē ꝙ possit deficere. Ergo angelꝰ btūs pt̄ peccare. ¶ Preterea. Potestates rōnales sunt ad opposita: vt phs dicit. Sed volūtas angeli beati nō desinit esse rōnalis. Ergo se hȝ ad bonuȝ ⁊ ad malū. ¶ Preterea. Ad libertateȝ arbitrij ꝑtinet ꝙ hō possit eligere bonū ⁊ malū. Sed libertas arbitrij non minuit̄ in angel' btis. Ergo pñt peccare ¶ Sed ꝯ est. qd̄ Aug. dicit. ii. suꝑ geñ. ad lit. ꝙ illa nā q̄ peccare nō pōt: in sanctis angelis est. Ergo sancti angeli peccare non possunt.

¶ Rñdeo dōm ꝙ angeli beati peccare nō pñt. Cuiꝰ rō est. q2 eorum beatitudo in hoc consistit ꝙ per eēntiā deum vidēt. Essentia aūt dei est ipsa eēntia bonitatis. Unde hoc mō se hȝ angelus videns deum ad ipȝ: sicut se hȝ quicūqȝ nō videns deum ad cōem rōnem boni. Impossibile est aūt ꝙ aliquis quicꝗ̄ velit: vl' operet̄: nisi attendens ad bonuȝ: vel ꝙ velit

Arti. VII. Itulus t clarus est.
¶ In corpe respondet quesito vna ꝯne affirmatiue: dilectio nālis remanet in beatis. Et ꝓbatur sic. nā remāet i beatitudie. ġ actꝰ nāe. ġ dilectio nālis. Añs
b 297.
ꝓbat̄. q2 pᵐ remanet i 2°. nā aūt se habȝ ad beatitudineȝ. vt pmū ad 2ᵐ: ꝯsequentia vo ꝓbat̄. q2 sicut se habēt pncipia opationuȝ adinuicem: sic se habent operationes ipse.
Arti. VIII. 318
Itulus t clarus est. 317
¶ In corpore 320 respōdet quesito negatiē vna ꝯne. Angelus beatus nō pōt peccare. Et ꝓbat̄ sic. Angelus videt deū per eēntiam. ġ videt ipsaȝ essentiam bonitatis. ġ nō pōt velle aut egere nisi attēdēs ad deuȝ. ġ non pōt peccare. Añs est per se notū. cuȝ pma ꝯñtia. scd̄a vo declarat̄ sic. videns ipam bonitatis eēntiā: se hȝ ad illius appetitū: quē
472 admodū cuiussile qȝ volūtas ad
408 beatitudinem seu bonū in cōmuni. Sȝ impossibile ē aliqueȝ velle nisi attendens ad bonuȝ: quoniā nemo operat̄

Universidad del Rosario Archivo Histórico

respiciens ad malū. ergo i/possibile est ꝙ videns ipsam bonitatis eēn/tiam velit nisi ꝑm illam. Reliq̄ plana sūt.
¶ Aduerte hic ꝙ rō similitu/dinis ꝓportio/nalis: inter vi/dentem ipsam bonitatē ꝛ vo/lentem bonū: vt sic. fundaꝝ sup hoc: ꝙ ipa bonitatis eēn/tia oē bonum: et omnis boni rō eminēter ē: ꝛ propterea si appetitus nul/lus pōt sic resi/lire a bono in cōi: vt appetat aliqd non sub rōne boni: con/sequēs ē vt ap/petitus intuē/tis ipam boni/tatis eēntiam: nihil appetere possit: nisi ꝑm illius rōnez.
Articu. IX. Julius clarus est.
¶ In corpe re/spondet quesi/to negatiē vna pōne. Angelus beatus nō pōt ꝓficere in bea/titudine. ꝛ ꝓ/bat eam sic. oē mobile moue/tur in aliquod determinatū ꝛ vltimum ex intentiōe mo/toris. Sed an/gelus ad bea/titudinem ten/dit vt mobile ab ipso deo. er/go ex intentio/ne diuine pre/destinationis mouet ad ali/quod determi/natum: ꝛ vlti/mum. ergo ad certum gradū

diuertere a bono inquātū bꝰ. Angelus igit beatꝰ nō potest velle: vl agere: nisi attendens ad deum. Sic autem volens vel agens: nō potest peccare. Unde āgelus beatꝰ nullo mo/do peccare pōt. ¶ Ad primū ergo dicendū: ꝙ bonū creatuz in se consideratū deficere pōt. Sed ex ꝯiunctiōe perfecta ad bonū increatū: qualis est cōiū/etio beatitudinis: adipiscit ꝙ peccare nō possit rōne iam di/ctaᶜ. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ vir/tutes rōnales se hn̄t ad oppo/sita in illis ad que nō ordinanꝝ nāliter. Sed quātuz ad illa ad que nāliter ordinanꝝ nō se ha/bent ad opposita. Intellectus enim nō pōt non assentire prin/cipijs naturalr̄ notis. Et silr̄ voluntas nō pōt nō adherere bono inquātum est bonuz: qꝛ in bonum naturalr̄ ordinaꝝ si/cut in suum obm. Voluntas igiꝝ angeli se habz ad opposi/ta quātum ad multa facienda vel nō facienda. Sed quātum ad ipsum deum quē vident eē ipsam essentiam bonitatis nō se habent ad opposita: sed ꝑm ipsuz ad omnia diriguntꝝ: qō/cunqꝫ oppositorū eligāt. Qō sine peccato est. ¶ Ad tertiuz dicendū ꝙ liberū arbitriū sic se habz ad eligendum ea que sūt ad finem: sicut se habz intelle/ctus ad conclusiones. Mani/festum est autem ꝙ ad virtu/tem intellectꝰ pertinet vt in di/uersas conclusiones ꝓcedere possit ꝑm principia data. Sed ꝙ in aliquā cōclusionem ꝓce/dat ꝑtermittendo ordinē prin/cipiorum: hoc est ex defectu ipsius. Unde ꝙ liberum arbi/triuz diuersa eligere possit ser/uato ordine finis: hoc pertinet ad perfectionez libertatis eiꝰ. Sed ꝙ eligat aliquid diuertē/do ab ordine finis: qō est pec/care: hoc pertinet ad defectuz

libertatis. Unde maior liber/tas arbitrij est in angelis: qui peccare nō possūt q̄ꝫ in nobis: qui peccare possumus.
¶ Utrum angeli beati in beati/tudine possint proficere. Articulus. IX.

Ad nonum sic ꝓcediꝝ Videꝝ ꝙ angeli beati in beatitudine profi/cere possunt. Chari/tas enim est principiū meren/di. Sed in angelis est perfecta charitas. Ergo angeli bti pos/sunt mereri. Crescente autem merito: ꝛ premium beatitudi/nis crescit. Ergo angeli beati in beatitudine ꝓficere possunt ¶ Preterea. Augu. dicit in li/bro de doc. xp̄ia. ꝙ deus vtiꝝ nobis ad nostrā vtilitatem: ꝛ ad suam bonitatem. Et similr̄ angelis: quibꝰ vtiꝝ in ministe/rijs spūalibus: cum sint admi/nistratorij spūs: in ministeriuz missi ꝓpter eos qui hereditatē capiūt salutis. vt dr̄ heb. prio. Non aūt hoc esset ad eorū vti/litatem: si per hoc nō mereren/tur: nec in beatitudie ꝓficerēt. Relinquiꝝ ergo ꝙ angeli bea/ti: ꝛ mereri: ꝛ in beatitudie ꝓ/ficere possunt. ¶ Preṫea. Ad iperfectionez pertinet ꝙ ille q nō est i summo: nō possit ꝓfi/cere. Sed angeli nō sunt in sū/mo. Si ergo ad maius profi/cere non possunt. videtur ꝙ in eis sit iperfectio ꝛ dfectꝰ. Qō est inconueniens.
¶ Sed contra est. ꝙ mereri ꝛ ꝓficere pertinēt ad statuz vie. Sed angeli nō sunt viatores: sed cōprehēsores. Ergo ange/li beati nō possunt mereri: nec in beatitudine ꝓficere.
¶ Respondeo dōm: ꝙ in vno/quoqꝫ motu motoris intētio fertur in aliquid determinatū: ad qō mobile perducere intē/dit. Intentio enim est de fine: cui repugnat infinitum. Ma-

beatitudinis. ergo nō potest amplius profi/cere. Maior ꝓpositio pro/batur ex eo ꝙ intentio est de fine: cui repu/gnat infinituz: vt pꝫ in secun/do meta. Mi/nor vero ꝓbaꝝ ex eo ꝙ creatu/ra rōnalis non est sufficiēs vt ꝑducat seipāz ad beatitudi/nem. cōsequen/tia vero subiū/cta ꝓbaꝝ. per/lustrando mo/dos quibꝰ pos/set imaginari inueniri i bea/titudine deter/minatum ꝛ vl/timum: vt sic: aut illud dter/minatū atten/ditur ꝑꝫ deter/minationē ob/iecti: aut ꝑꝫ de/terminationē gradualē ipsi/us beatitudi/nis: seu: qō idē est: ꝑm deter/minationē mo/di fruendi illo obiecto. Et si ꝑm determia/tionez gradus beatitudinis tripliciter hoc credi posset. ꝓ/mo ꝙ ille gra/dus determi/natus esset sū/mus simplici/ter. Secundo ꝙ eēt gradus quidaꝫ certus ex natura rei. Tertio ꝙ de/terminatio ta/lis gradus eēt ex intentione dirigentis sta/tuentis dirige/re et produce/re ad talē gra/dum: ita ꝙ nō ad inferiorem neqꝫ ad supe/riorem. Et sic

quum sint quatuor modi: quibꝰ credi posset inueniri de/terminationem ꝛ vltimitatem in motu ad beatitudinē: discurrendo per singulos. Et tres pmos excludēdo quar/tum cōcludit. Ac per hoc ꝯn̄tia ꝓbaꝝ manifeste sic: illud determinatū ꝛ vltimum ad qō moueꝝ angelus a deo: nō est obm: nec sū/mꝰ gradus ha/bēdi illud: nec aliquis certus gradꝰ ex natu/ra ipsius modi hn̄di tale obꝫ: ergo relinquiꝝ ꝙ sit certꝰ gra/dus beatitudi/nis determina/tus ex predesti/natiōe diuina: Prima ps hu/ius assūpti pro/baꝝ: tum quia obm cōe ē om/nibꝰ beatis. Il/lud autē deter/minatum pro/priū ē cuilibet: tum qꝛ in bea/titudine sūt di/uersi gradꝰ: q/bus obm com/municaꝝ diuer/sis: obm autez ipꝫ in se ipso nō habꝫ istam di/uersitatez gra/duum: zᵃ vō ps ꝓbaꝝ: qꝛ sūma visio cuꝫ sit cō/prehēsio talis obiecti: icōica/bilis est creatu/re: ꝛ soli dō pos/sibilis: quū req/rat efficaciā ifi/nitam: vt patꝫ: ex. q. duodeci/ma: 3ᵃ vō ps ꝓ/baꝝ: ex h ꝙ in/ter visionē dei ꝛ cōprehēsionē eiꝰ est ifinita di/stātia: ac per h multi imo ifini/ti gradus vidē/di deū sunt me/dij: ꝛ ꝯn̄ter mo/di vidēdi: ꝛ sic nullus est dter/minatus modus vidēdi magis hic q̄ꝫ ille: ad quē debeat moueri creatura rōnalis a deo: ꝛ declaraꝝ distātia infini/ta ex h ꝙ inter qōlibꝫ finitū ꝛ ifinitū sunt ifinita media: ꝯn̄tia aūt quarti modi relinquiꝝ ꝑ se nota: ex sufficientia distinctionis facte. Ultima autem consequentia princi/palis per se nota est: quia assequuto termino vlterius trā/sire non potest.

nifestū est aūt ꝙ: cum creatura rationalis per suam virtutem consequi nō possit suā beatitu/dinem: que in visione dei cōsi/stit: vt ex supioribꝰ pꝫᶜ: indiget vt ad beatitudinem a deo mo/neaꝝ. Opꝫ igiꝝ ꝙ sit aliqd dter/minatū: ad qō q̄libet creatura rōnalis dirigaꝝ: sicut in vltimū finem. Et hoc qdeꝫ dtermina/tum nō pōt esse in diuina visio/ne quātum ad ipsum qō vide/tur: qꝛ summa veritas ab oibꝰ beatis ꝑm diuersos gradus cō/spiciꝝ: sed quātum ad moduz visionis prefigiꝝ diuersimode terminꝰ ex itentione dirigētis i finez. Non. n. posle est ꝙ sicut rōnalis creatura ꝓduciꝝ ad vi/denduz summā essentiam: ita ꝓducaꝝ ad summū moduz vi/sionis. q est cōprehēsio. Hic. n. modus soli deo cōpetere pōt: vt ex supradictis pꝫᶜ. Sed cuꝫ infinita efficacia reqraꝝ ad deū cōprehēdendum. creature ve/ro efficacia in videndo nō pos/sit eē nisi finita. ab infinito aūt finitum qōlibet infinitis gradi/bus distet: multis modis ꝯtin/git creaturam rōnalem itellige/re deum: vt clarius ꝛ minꝰ cla/re. Et sicut beatitudo consistit in ipsa visione. ita gradus bea/titudinis in certo modo visio/nis. Sic igitur vnaqueqꝫ crea/tura rationalis a deo perduciꝝ ad finem beatitudinis. vt etiaꝫ ad determinatum graduꝫ bea/titudinis perducaꝝ ex predesti/

¶ Circa hanc rōnem dubium occurrit. quoniaꝫ maior vi/detur falsa: vt manifeste patet in motu celi: qui proculdu/bio posset a deo perpetuari: quāuis non teneamus phi/losophos dicentes ipsum de facto fore perpetuum. Erit ergo aliquod mobile qō non mouebitur ad aliquod de/terminatum ꝛ vltimum. Nec ꝓbatio addu/cta sufficienter ipsam probat: quoniam quū in itentione fi/nis certi. puta communicare bonitateꝫ suā: vel assimilari bonitati diui/ne: stat infini/tas motionis: vt auerrois. iz. metha. trigesi/mosexto cōmē/to dicit.
¶ Ad hoc dupli/citer responde/ri potest: pmo ꝙ duplex ē mo/tus: quidaꝫ or/dinatus ad cō/sequendam ali/quaꝫ perfectio/nem ipsius mo/bilis vel alicu/ius nobilioris se: ꝛ tale mobi/le impossibile est moueri mo/tu ifinito: quo/niam mouere/tur ad impossi/bile. s. ad conse/quēdum id ad quod perueni/ri non potest: quia infinitus motꝰ nunq̄ꝫ ter/minabiꝝ. Qui/dam vero est motus non per se primo ordi/natus ad con/sequendam ali/quaꝫ perfectio/neꝫ: sed magis ex consequuta seu naturaliter habita aut cō/municata per/fectione emanans. Et talis motus potest esse infinitus. Nec propterea intentio motoris ad infinitum tendit: sed ad aliquid determinatum extrinsecum: ab infinito motu non consequendo per motum: sed magis aut con/seruandum aut communicandum: ita ꝙ omni motui commune est ꝙ intentio motoris tendit ad aliquod cer/tum ꝛ determinatum: quia fini cuius est intentio: repu/

natione dei. Unde consecuto illo gradu ad altiorem transire non potest. ¶ Ad primū ergo dōm: ꝙ mereri est eiꝰ qō mo/ueꝝ ad finez. Moueꝝ aūt ad fi/nem creatura rōnalis: nō solū patiēdo: sed etiā operādo. Et siqdem finis ille subsit virtuti rōnalis creature. operatio illa diceꝝ acqsitiua illiꝰ finis: sicut homo meditādo acqrit sciam. Si vero finis nō sit in potesta/te eius: sed ab alio expectetur: operatio erit meritoria finisᶜ. Ei autem qō est in vltimo ter/mino nō conuenit moueri. sed mutatum eē. Unde charitatis imperfecte: que est vie: est me/reri. charitatis aūt perfecte nō est mereri: sed potius premio fruiᶜ. Sicut ꝛ in habitibꝰ acqsi/tis operatio ꝓcedēs habitū est acqsitiua habitꝰ. Que vero est ex habitu iam acqsito est opa/tio iam ꝑfecta cū delectatione. Et silr̄ actus charitatis ꝑfecte nō habet rōnem meriti: sꝫ ma/gis est de ꝑfectiōe pmij. ¶ Ad scōm dōm: ꝙ aliquid dr̄ vtile duplr̄. Uno mō sicut qō est in via ad finē. Et sic vtile est me/ritū btitudinis. Alio mō sicut pars ē vtilis ad totū: vt paries ad domū. Et hoc mō ministe/ria angeloruꝫ sunt vtilia ange/lis beatis inquātum sunt que/dam pars beatitudinis ipsorū. Diffundere enim ꝑfectionem habitā in alia: hoc est de rōne perfecti. inq̄ꝫtum est ꝑfectuzᶜ.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

gnat ratio infiniti.i.nunq̃ haberi posse:quod est de ratione infiniti. Sed differẽtia inter motus est in hoc:q̃ quidam ordinat ad illum certũ finẽ vt consequendũ:quidam vero nõ:sed vt ꝓseruandum aut cõmunicandum. Et q̃n in ꝓposito:sermo erat de motu ꝓsequutiuo ipsi⁹ finis itenti:quoniã questio est de motu ad beatitudinem: iccirco maior scti Th. cũ eius pbatione ⁊ solida stat vlr:⁊ ꝓpositus infert. Nõ enim assumpsit omne mobile moueri motu finito:sed ad certũ finẽ:qõ vlr verum est:⁊ si restringat ad motus per se pmo assequutiuum seu ordiato ad consequendus: nulla erit istantia etiã apparẽter:⁊ habeẽt intentus: si vero simplr ⁊ absolute:nihil min⁹ habeẽt intentũ applicando in subsumptis ꝓpositionib⁹ propositionalr illã certitudinẽ finis:puta si motus regrit certum finẽ:subintelligit q̃ motus ꝓsequutiu⁹ requirit certus finem ꝓsequendum:⁊ sic patz rnsio ad obiecta: scõo posset dici:q̃ sanctus Tho.non simpliciter sed vt theolog⁹ assumpsit illaz maiorem: quoniam de facto omnis mot⁹ est ad aliquẽ finem ꝓsequẽdum. Nã ⁊ celus mouetur vt impleat numerus electorum sed prima rsponsio est solidior.

a 556

¶ Ad tertius dom̃. q̃ lz angelus btus nõ sit in sũmo gradu btitudinis simplr:est tñ in vltimo q̃tũ ad seipm ꝑm pdestinationem diuinam. Pot tamen augeri angelo⁹ gaudiũ de salute eor:qui per ipsos ministeriũ saluant:ꝑm illud Luc.xv. Gaudius est angelis dei super vno pctore pniam agente. Sz hoc gaudium ad pmium accidẽtale ptinet. Qõ qdez augeri pot vsq; ad diem iudicij. Vñ qdam dicũt. q̃ q̃tum ad premium accidẽtale etiam mereri pñt. Sz melius est vt dicat q̃ nullo mõ aliqs beatus mereri pot nisi sit simul viator ⁊ comprehensor:vt ꝓbs . Qui solus fuit viator ⁊ ꝓphẽsor. Predictum.n.gaudiũ magis acgrũt ex virtute beatitudinis q̃ illud in ereantur.

¶ De malitia angelorũ q̃tum ad culpam. Qõ. LXIII.

Deinde cõsiderandum est qũo angeli facti sũt mali. Et primo quãtum ad malũ culpe. Secũdo quãtum ad malum pene.

¶ Circa primus q̃runt̃ nouẽ. Primo vtrũ malum culpe in angelo eẽ possit. Scõo cuiusmodi peccata i eis eẽ possunt. Tertio quid appetendo angelus peccauit. Quarto supposito q̃ aliqui peccato ꝓprie voluntatis facti sunt mali: vtrum aliqui nãliter sint mali. Quinto supposito q̃ nõ. vtruz aliqs eor in primo istãti sue creationis potuerit eẽ malus per actũ ꝓprie volitatis. Sexto supposito q̃ nõ. vtruz aliq̃ mora fuerit iter creationẽ. ⁊ lapsum. Septimo vtrũ supmus iter cadẽtes fuerit simplr iter oẽs angelos sũmus. Octauo vtrũ peccatũ primi angeli fuerit alijs aliqua cã peccãdi. Nono vtrũ tot ceciderint quot remanserunt.

¶ Utrum malum culpe possit esse in angelis. Arti. I.

Ad primũ sic ꝓcedit. Videt q̃ malum culpe in angelis esse non possit. Quia malum culpe non pot esse nisi in his q̃ sunt in potentia:vt dicit in.ix. metha. Subm enim priuationis est ens in potẽtia. Sed angeli:cum sint forme subsistentes:non habent eẽ in potẽtia. Ergo in eis nõ pot esse malum culpe. ¶ Preterea. Angeli sũt digniores q̃ corpora celestia. Sed in corpib⁹ celestib⁹ nõ potest esse malum: vt phi dicit. Ergo neq; in angelis. ¶ Preterea. Id qõ ẽ nãle semp iest. Sz nãle ẽ angelis q̃ moueant motu dilectiõis in deũ. Ergo ab eis remoueri nõ pot. Sz diligẽdo deũ nõ peccãt. Ergo angeli peccare nõ pñt. ¶ Preterea. Appetitus nõ ẽ nisi boni. vel apparẽtis boni. Sed in angelis nõ pot esse apparens bonum:qõ nõ sit verum bonum. Quia in eis vel oino error eẽ nõ pot: vel saltem non potest precedere culpaz. Ergo angeli non pñt appetere nisi id qõ est vere bonũ. Sed nullus appetendo id qõ est vere bonus peccat. Ergo angelus appetẽdo non peccat.

¶ Sed ꝯ ẽ qõ dr Job.iiij. In ãgelis suis repperit prauitatẽ. ¶ Rñdeo dõz:q̃ tã angelus q̃ q̃cũq; creatura rõnalis si i sua nã consideret potest peccare. Et cuicũq; creature hoc ꝓpõt declinare a rectitudine act⁹:stat.n.q̃ nõ sit sua regula:⁊ tñ habeat ipsam imobiliter ꝓgenitã:sicut hõ risibilitatẽ:⁊ sic non possit declinare ab actus rectitudine.

¶ Ad ꝑmum breuiter dr̃:q̃ eiusdẽ rõnis est:⁊ pro eodẽ in ꝓposito reputaz:virtutem aliquã esse suam regulam:vel hre eaz imobiliter congenitã: qñ ꝑ redit i idem: ⁊ tñ differt in ꝑ:q̃ pmo modo natura vtutis opatiua eẽt sua regula formalr vl idẽptice:scõo vo modo esset sua regula virtualr: vñ nihil obest propositio: quocũq; id modo accipiatur. Cõstat enim nullã voluntatez excepta diuina eẽ tante pfectõis: q̃ aut sit sua regula:aut q̃ habeat eam cõgenitam ex natura:qñ boc icludit q̃ ex natura flueret imobilis amor omnis boni:taz naturalis q̃ supnaturalis tam congeniti naturaliter: q̃ p reuelationẽ ostẽsi: qõ implicat contradictionẽ manifeste:quãuis ex aliq̃ gratuito dei dono: imobilitatẽ talis amoris consequi possit.

b 157

¶ Ad euidẽtiaz antecedẽtis:scito:q̃ fundatur sup hoc:q̃ act⁹ rect⁹ dicit duo: actuz ⁊ rectitudinem: ac per hoc pncipia ei⁹ sunt duo.s.potẽtia operatiua:⁊ regula:⁊ ꝓpterea ꝑm coniunctionem potẽtie cum regula:erit ꝓiunctio actus cum rectitudine:ita q̃ si coniunctio est inseparabilis:etiã act⁹ nec̃io erit rectus:⁊ si ꝓiunctio illoz pncipioz est separabilis actus etiã poterit esse non rectus. Et silr si cõiunctio est ex natura actus naturalr erit rectus: etiã si ex dono gratie:actus stante dono erit rectus: ⁊ non ex vi nature. Et ꝓpterea pse nota est illa ꝓpositio:virtus operatiua que ẽ sua regula operandi nõ potest declinare a rectitudine actus: ergo sola volũtas diuina nõ potest declinare a rectitudine actus volũtary. Añs pbaẽ ex rõne pcti in cõi:qz.s. nihil aliud est q̃ declinatio a rectitudie quã debet hre act⁹: ⁊ declarat seu manifestat hec ratio in peccato nature artis et moris: ⁊ declaratur exemplariter:in manu ⁊ regula incidendi respectu actus incisiõis:ꝑña vo q̃ ad exponẽtẽ pmaz probatur: quia voluntas diuina non habet supiorẽ. Ac per hoc est sibi ipsi lex:quo ad secũdam vero: qz quelibz alia voluntas regulãda est ꝑm voluntatem diuinam:qõ pbaẽ: tum quia eius est ꝓpriuz obiectum vltimus finis simplr:tũ qz vlr volũtas iferioris regulãda est volũtate supiozis:vt pz:i milite ⁊ duce:⁊ vlr i oib⁹ subordinatis volũtatys agentib⁹.

306

¶ Circa añs dubitatiũcula occurrit:qñ z⁹ exponẽs illi⁹ falsa vr̃.s.ois virt⁹ q̃ nõ ẽ sua regula nit vt peccare non possit. hoc habet ex dono gratie:nõ ex cõditiõe nature. Cuius ratio est: quia peccare nihil est aliud q̃ declinare a rectitudie act⁹. quã dz hre: siue accipiaẽ peccatuz in naturalibus. siue in artificialibus. siue in moralibus. Solum añt illum actum a rectitudine declinare nõ cõtingit: cui⁹ regula est ipsa virtus agentis. Si enim manus artificis esset ipsa regula icisionis. nũq̃ poss set artifex nisi recte lignuz incidere. Sed si rectitudo incisionis sit ab alia regula contingit incisionem esse rectam. ⁊ non rectaz. Diuina añt volũtas sola est regula sui actus: qz non ad superiorem finem ordinat. Omnis añt voluntas cuiuslibet creature rectitudinẽ in suo actu non habet nisi ꝑm q̃ regulatur a volũtate diuina: ad quã pertinet vltim⁹ finis: sicut quelibet voluntas inferioris debz regulari ꝑm voluntatem superioris: vt voluntas militis ꝑm volũtatez ducis exercit⁹. Sic igit i sola volũtate diuina peccatũ eẽ nõ pot: in qualibet añt volũtate creature pot esse peccatũ ꝑm conditionem sue nature. ¶ Ad primũ ergo dom̃. q̃ in angelis nõ est potẽtia ad eẽ nãle. Est tñ in eis potẽtia. ꝑm intellectiuam partez ad hoc q̃ uertat in hoc vel in illud. Et q̃tum ad hoc pot in eis eẽ malum. ¶ Ad scõm dom̃. q̃ corratiua que est sua regula nõ pot nãliter deficere a rectitudine actionis exponẽdo ly est sua regula vt diximus.

¶ Circa ꝓsequentiaz aduerte duo. Primũ est: q̃ nõ intendimus solam voluntatem diuinam absolute:excludẽdo omnia alia agentia esse regulã sui actus:sed inter voluntates sola ipsa ẽ regula sui act⁹: ita q̃ dictio exclusiua non excludit oẽs alias virtutes operatiuas. Sz tñ omnem aliam voluntatẽ: qñ nãliter vtutes nãles declinare non pñt a rectitudie sui actus:suntq; sibi ipsis agendi regule:z̃ ẽ: q̃ nõ intendimus q̃ libet alia volũtas possit deficere in quolibet suo actu volũtario:qñ angelus in puris nãlibus respectu obiectoruz nãlium nõ pot deficere:sed q̃ ois alia voluntas pot in aliq̃ sua actione deficere:hoc enim sufficit ad ꝑ q̃ possit peccare.

d 306 312 a

¶ Circa probationes illius exponẽtis: quelibet alia voluntas non est sua regula:qz ordinatur ad vltimum finẽ: qui pertinet ad voluntatem diuinam:⁊ quia hz superiorem: dubiũ occurrit:qz si ista ratio est efficax: concludit q̃ oẽ agens z̃ potest naturaliter ỏficere in sua actione: quoniam habz superius ⁊ ordinatur ad finem vltimum simplr ⁊c. quod tamen sanctus Tho. negat.

312 b c 301

¶ Ad hoc dr̃ q̃ ista rõ est efficax:nõ in omni agente sz voluntario. Nec in omni operatione volũtaria: vt dictũ est: sed aliqua:ita q̃ optime infert:ergo volũtas ois scõa:pot in aliqua operatione deficere:⁊ ratio diuersitatis est diformitas ordinis ad vltimũ finem:⁊ disparitas regulaz.

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

operationis libere ⁊ nālis: opatio nāq; nālis ordinaf ad vnū mediante quo respicit deum vt vltimū finem nālis esse. Et ideo ad regulandū eam sufficit rō illi⁹ vni⁹ boni: quam quū particulare bonū ponat: nō incōuenit: ꝓnālez esse alicui creature: operatio vero libera pōt in omne bonuz: ac per hoc ordinaf ad vltimum finē in seipso: ⁊ prout est finis nālis ⁊ supernaturalis: ⁊ ideo ad regulā dū eam exigit ratio omniz boni: quā constat non posse ꝓnālem esse creature: qa sic ex vi nature habz oē bonuz simplr: q̄uis posset superaddi nature ex gra: quia ergo voluntas ordinaf in finē vltimum in seipo: vt supnaturalis est: cui⁹ rōi soli volūtati diuine est ꝓnaturalis: boc.n. importāt illa verba textus: ad quam pertinet vltimus finis: ⁊ qz sic bz superiorem: ideo ex hoc optime infertur: ergo nō est sua regula: sed regulaf diuina volūtate: hec aūt non cōueniunt agētib⁹ naturalib⁹: nec volūtarys omnibus respectu naturaliuz obiectoꝝ: quare ⁊c.

ne debite mensure aut regule: ita q̄ defectus inducens peccatum sit solū ex parte electionis: que non bz debitū ordinē nisi ex parte rei electe: sic̄ si aliquis eligeret ozare non attendens ad ordinem ab ecclia institutum. Et hꝫ peccatum nō ꝓexigit ignorātiam: ꝫ absentiam solum ꝓsiderationis eoꝝ que cōsiderari debent. Et hoc modo angelus peccauit conuertendo se per libez arbitriū ad ꝑpriū bonū absq; ordine ad regulam diuine volūtatis.

¶ Utrum in angelis possit esse tm̄ peccatū supbie ⁊ inuidie.

¶ Articulus. II.

Ad scom sic procedit. Videf q̄ in angelis non possit esse solus peccatū superbie ⁊ inuidie. In quēcūq; enim cadit delectatio alicuius peccati potest cadere pctm̄ illud. Sz demones delectanf etiā in obscenitatib⁹ carnaliuz pctoꝝ: vt Aug. dicit. iiij. de ci. dei. Ergo in demonibus etiā peccata carnalia possunt esse. ¶ Preterea. Sicut superbia ⁊ inuidia sunt peccata spūalia: ita accidia: ⁊ auaritia: ⁊ ira. Sed spūi cōueniunt peccata spūalia: sicut ⁊ carni pctā carnalia. Ergo non solum supbia ⁊ inuidia in angelis eē pōt: ꝫ etiā accidia ⁊ auaritia. ¶ Preterea. ꝑm Greg. in moralib⁹. ex supbia nascunf pla vitia: ⁊ sil̄r ex inuidia. ꝓposita autē cā ponif effectus. Si ergo supbia ⁊ inuidia in angelis esse pōt: pari rōne ⁊ alia vitia in eis esse possunt.

¶ Sz est. qō Aug. dicit. xiij. lib. de ci. dei. q̄ angelus nō est fornicator: aut ebriosus: neq; aliquid hꝫ. Est tamen supbus ⁊ inuidus.

¶ Rñdeo dom. q̄ pctm̄ aliqō in aliquo esse pōt dupl̄r. Uno mō ꝑm reatū. Alio mō ꝑz affectū. Scom reatū qdē oia pctā in demonib⁹ esse ꝓtingit: qz dū boies ad oia pctā inducūt: omniz peccatoꝝ reatū incurrūt. Scom affectū vero illa soluz peccata i malis angelis eē pōt ad que cōtingit affici spiritualem naturam. Spūalē aūt naturam affici non contingit ad bona que sunt ꝓpria corpori: sed ad ea que in reb⁹ spūalibus inueniri possunt. Nihil enim afficif nisi ad id qō sue nature pōt esse quodāmō conueniēs. In spūalibus aūt bonis nō potest esse peccatum dum aliqs ad ea afficif: nisi ꝑ hoc q̄ in tali affectu supiozis regula non ordinaf. Et hoc est peccatum supbie nō subdi superiori in eo quo dz. Unde pctm̄ primum angeli non potest esse aliud q̄z supbia. Sed ꝓsequēter potuit in eis esse etiā inuidia. Eiusdē enim rōnis est q̄ affectus tendat in aliquid appetendum: ⁊ q̄ renitaf opposito. Inuidus autez ex hoc de bono alterius dolet inquantū bonum alteri⁹ estimat sui boni impedimētū.

¶ Non autem bonū alterius poterat estimari impedimentum boni affectati per angeluz maluz: nisi inq̄ntū affectauit excellentiam singularem. Que qdē singularitas per alterius excellentiaz ceſſat. Et ideo post peccatum superbie consecutū est in angelo peccante malū inuidie. ꝫ q̄ de bono hominis doluit. ⁊ etiam de excellentia diuina: ꝑm q̄ eo de⁹ contra volūtatem ipsi⁹ diaboli vtif in gloriam diuinam. ¶ Ad primuz ergo dicēdum: q̄ demones nō delectantur in obscenitatibus carnalium peccatoꝝ quasi ipsi afficiant ad delectationes carnales. Sed hoc totuz ex iuidia procedit. q̄ in peccatis hominum q̄buscūq; delectantur inq̄ntum sunt impedimēta humani boni. ¶ Ad scom dicendum: q̄ auaritia: ꝑm q̄ est spūale peccatum: est inordinatus appetitus rerum temporaliuz que veniunt in vsum vite humane: quecunq; pecunia estimari possunt. Et ad ista nō afficiunt demones: sicut nec ad delectationes carnales. Unde auaritia proprie sumpta in

¶ Circa rōnē adductā pro scōa ꝓne: dubiū occurrit ex duplici capite: primo ex eo q̄ hic assumit. s. q̄ inordinatus affectus ad spūalia non pōt esse aliud peccatū nisi supbia: 2o ex ratione adducta ad ꝓbandū boc. s. affectū ad spiritualia nō est malus nisi qz declinat a regula superiozis: ergo ē superbia. Cōtra primū enim obstat. Tuz qz multa videntur esse vitia bestia pro obo bonuz spūale. Tuz qz appetitus inordinatus boni spūalis delectabilis vt sic: ad luxuriam magis reduci videf q̄z ad superbiam: vnde scotus in 2m dist. 6. q. vltia: ponit q̄ appetitus quo angelus inordinate cōcupiuit beatitudinem: ad luxuriam magis reducitur: qz est appetitus nō excellentie sed delectabilis: cui⁹ signū adducit: q̄ peccatū quo inordinate delectaf gs in speculatione ꝓnis geometrice: ad luxuriam reducif. Cōtra 2m vero obstat: qz sic sequereſ: q̄ ois inordinata affectio ad qōcūq; bonū esset superbia: q̄n nulla affectio ad bonum qōcūq; habet rōnem mali: nisi qz dei regula non seruaf in tali affectu: ⁊ sic ⁊ luxuria ⁊ auaritia essent supbie spēs.

¶ Circa secūdam ꝓnez occurrit dubiū non dissimulandū: qz videf ꝓtrariari dictis in ꝓcedēti articulo in responsione ad quartū: vbi dixit sctūs Tho. q̄ pctm̄ angeli fuit ex parte electionis: ⁊ nō ex parte rei electe. Nūc vo dr̄: q̄ est peccatum supbie. Si enim fuit peccatū supbie, ergo elegit non subyci deo: ergo peccauit ex parte rei electe: ⁊ tenet ꝓnia prima: ex differētia inter superbiam ⁊ alia peccata: in hoc q̄ auersio a diuina regula i alys peccatis inuenitur ex ꝓnti. In superbia aūt per se ex hoc ipso. s. q̄ superbus non vult deo ⁊ eius regulis subyci: vt expesse dicit sanctus Tho. in 2ª 2æ. q. 162. articulo. 6. ⁊. 7. Preterea hic dicif: q̄ angelus appetyt excellentiam singularem. ergo peccauit ex parte rei electe.

¶ Circa secūdam ꝓnem occurrit dubiū scōo: qd fuit illud bonum spūale appetitū in primo peccato angeli: an. s. fuerit ipse met vt amatus a se ipso puro amore amicitie: an beatitudo vt desiderata sibi: vel qō idem est: ipse met vt concupita est sibi beatitudo. Et est occasio dubitādi: q̄n apud sctm̄ Tho. non inuenif aliter primuz angeli peccatū nisi per inordinatū affectū sui vt beatificabilis. Apud scotum vero loco allegato: habef q̄ ibi fuerūt duo peccata: primū supbie deordinans amorē amicitie erga se ipm̄: 2m luxurie: deordinās amorē concupiscētie quo sibi beatitudinē ꝓcupiuit: ⁊ eius ratio est: qz inordinata ꝓcupiscētia nēcio supponit inordinataz amicitiā: q̄n quē trā inordinate amo: illi inordinate concupisco.

¶ Circa modū assignatū vltime ꝓnis dubiū occurrit: q̄n falsum videf: q̄ non aliter potuit eē inuidia nisi affectata excellentia singulari: potest enim inuidus dolere: de bono alterius non solū inq̄ntuz impedit eius singularitatē: sed etiā inq̄ntum impedit quācūq; aliam cōditionē affectati boni: puta delectationem: libez vsum: ⁊ alia hꝫ: ⁊ sic est: videf magnā pati calūniam: ꝓcessus sancti Tho.

¶ Ad primam dubitationem dicit: q̄ nō est mens sancti Tho. dicere simplr q̄ circa spūalia nō ꝓtigit inordinate affici nisi supbe: quū constet circa eadez posse esse vitiuz superbie oppositū: tanq̄z extremum alterū: ⁊ būilitati tanq̄z virtuti medie: quoniaz opposita habent fieri circa idē. Sz mens sua est: q̄ primo circa affectum spūaliuz: non peccaf nisi supbe: q̄n quū ꝑpriuz obm̄ supbie: sit excellens: non quācūq; aut qualrcūq;: sed excellens mensuraz a deo prefixam vt sic: ita q̄ in quacūq; re excellentia mē sure vt a deo taxatur: est propriū obiectuz supbie: bona vero spūalia quū ꝑm se excessiua esse nō possint: quoniaz quanto maioza habentur tanto meliora sunt: ⁊ ꝓinter ꝑm se amari ꝓmis non possunt: ꝓsequens est vt ex hoc primo habeant rationem vitiosi appetibilis: ex quo primo habent rōnem excedentis: ⁊ cōmensurati alicui: hoc autem constat esse diuinam dispensationem ⁊ regulam. Et propterea affectus primus inordinatus ad spiritualia superbia rationabiliter est: tendens in id vnde primo habent spiritualia rationem vitiosi appetibilis. Notāter autem vtitur sanctus Tho. vocabulo affectionis: insinuans per hoc q̄ primū peccatum opozuit esse actum volitionis: q̄ fertur in bonū vt sic: ⁊ non actum nolitionis: qui respuit malum vt sic: vnde ad primaz obiectionem in oppositū dicit: q̄ q̄uis in affectu spiritualiū: possint esse plura vitia: primum tamen opozet esse superbiam. Uitium enim sibi oppositum quuz tendat in vilius ipso appetente aut in angelis respectu spiritualium omnino locum non hz: aut primū locū habere non potuit: q̄n longe similius est nature tam excellenti appetere aliquid supra se q̄z infra: quum etiam omnibus inditum naturaliter videatur: ad magna tendere. Uitia autez cetera circa spiritualia: aut consistunt circa nolle: ⁊ sic non potuerunt esse prima: vt odium ⁊ inuidia ⁊ huiusmodi: aut oriuntur ex affectu superbie: vt inanis gloria ⁊ consequenter non possunt esse prima. Nec obstat appetitus ad delectabile vt sic: quem obycit Scotus. Tum quia sicut delectabile non potest esse primum appetitum. Sed appetitus delectabilis sequitur naturaliter appetitum conuenientis: sicut ipsa delectatio est quies in bono conuenienti coniuncto: ita prima deformitas in appetitu alicuius obiecti: non est deordinatio appetitus delectabilis: sed illius boni ad quod consequitur ratio delectabilis. Tum quia inordinata affectio ad delectabile: nullum speciale vitium constituit: sed spectat ad eadem vitia que respiciunt illa bona delectabilia: ita q̄ inordinata affectio ad delectari in

Universidad del Rosario | Archivo Histórico

cibo in potu in venereis in honorib⁹ in potestate in diuitijs in scientia ⁊ in alijs: non spectant ad vnum vitium: nec quelibet earum constituit seorsum aliquam speciem vitij: sed singule ad illas vitij species pertinent: que obiecta: puta potestatem: scientiam: potum: cibum ⁊c. inordinate respiciũt: queadmodum per oppositum ordinate delectari in aliquo bono non constituit vnã aut plures v̄tutes: sed est cõditio sequens singulas. Justus eni ordinate delectatur in bono ad alterũ. Temperãs v̄o sensibili moderato: ⁊ sic ð alijs: vñ ponere luxuriã velut vitium generale ad delectabile vt sic: volũtarium videt̃. Et qð dr̃ de inordinata ꝯclusionis geometrice delectatione: respõdet̃: ꝙ spectat ad illud vitiũ ad qð spectat ratio boni apprehensi fundantis delectabile q̇cq̇d sit illud: non enim ꝯtingit aliter delectari. Tum qꝛ ipsemet Scotus fatetur: ꝙ si excellentia appetitur: appetitus talis delectabilis ad sup̱biam non ad luxuriam spectat. Ex hoc. n. habeo duo: p̄mo id qð nũc dictuȝ est. s. ꝙ inordinata affectio alicuius delectabilis spectat ad idem vitiũ: ad qð p̱tinet inordinata affectio sui fundamẽti: sicut inordinata affectio ad delectari in excellẽtia: spectat ad inordinatum appetitum excellentie: quia ad superbiaȝ: scðo ꝙ appetitus beatitudinis non fuit luxuria: sed superbia: qꝛ fuit appetitus inordinat⁹ excellentie proprie. Qm̃ beatitudo est status oĩum bonorum aggregatione p̱fect⁹: ⁊ sic appetendo beatitudinẽ appetijt p̄mo excellentiã in qua plurimũ cõsistere credimus beatitudinẽ: ⁊ p̄terea: nulla maior excellẽtia ipa felicitate est: q̃ oĩs appetibilis excellentiã summũq; gradũ in rõne sua claudit: alꝛ beatitudo vltimi finis rõnem non haberet.

i. ad illud viciũ ad quod spectat inordinate tedere in bonũ apprehẽ sive fũdans illud delectabile.

eis esse non pót. Sȝ si auaritia dicatur oĩs imoderata cupiditas habẽdi quodcũq; bonum creatum sic auaritia cõtinetur in superbia que est in demonibus. Ira vero cum quadã passione est sicut concupiscentia. Unde ipsa in demonibus esse nõ pót nisi methaphorice. Accidia vero est q̃dã tristitia qua homo reddit̃ tardus ad spirituales actus p̱pter corporalez laborem qui demonibus non competit. Et sic pȝ ꝙ sola superbia. ⁊ inuidia sunt pure spiritualia peccata: que demonib⁹ competere possunt. ita tamen ꝙ inuidia non sumat̃ pro passione: sed pro voluntate renitẽte bono alterius. ¶ Ad tertiũ dõm: ꝙ sub inuidia. ⁊ sup̱bia: prout in demonibus ponunt̃: cõprehendunt̃ omnia peccata que ab illis deriuantur.

¶ Ad id vero qð obijcit̃: ex alio capite dr̃: ꝙ bonum aliqð appeti nõ seruata superioris regula dupl'r ꝯtingit. s. per se. i. ꝙ p̱ se despiciatur superioris regula. Alio modo ex ꝯñti seu per accidẽs. Et p̄mo mõ infert̃ sup̱bia cuius p̱prius actus est ꝯtemptus superioris: scðo mõ cõmune est ceteris vitijs digredi a diuina regula.

¶ Ad primũ ꝯtra scðam rõnem: dr̃ ꝙ p̱culdubio aspernari superiorem per se cõuenit sup̱bie: ⁊ ceteris ex ꝯñti: sed qꝛ tale per se ꝯtingit dupl'r: ideo vl'r loquẽdo: tribus modis fit superioris regule ꝯtemptus: p̄mo obiectiue ⁊ modal'r simul. Et in hoc ꝯsistit suprem⁹ gradus sup̱bie: quo eligitur nõ subijci deo: ⁊ vt res electa: ⁊ vt modus ipsius electionis: nãq; ipsamet electio non regulatur diuina tunc regula: scðo fit modaliter ⁊ ex ꝯñti: ⁊ in hoc consistit auersio ceterorũ peccatorum mortaliũ: qm̃ duȝ tendũt ad sua ob̃a: ꝯcomitat̃ auersio a diuina regula. tertio fit modaliter ⁊ per se: ⁊ in hoc ꝯsistit ratio sup̱bie. dum ad f̃m se bona tendit sup̱be: ex eo nãq; ꝙ talis appetit⁹ est ad bonuȝ: sequit̃ ꝙ ex ob̃o nõ redundet deformitas in actu: ac per hoc nõ comitatur auersio: ⁊ ex eodem pȝ: ꝙ auersio tunc nõ ꝯcurrit obiectiue tanq̃ res electa. Ex eo vero ꝙ in bona superbe tendit: sequit̃ ꝙ ibi interueniat non subiectio diuine regule vt modus ipsius appetitionis: ⁊ ꝙ volũtarie ibi interueniat talis modus: aliogn peccatum nõ eẽt: ⁊ si his adiungas: ꝙ nõ ex passione: aut ignorãtia: aut ĩfirmitate: hic aduenit modus: restat vt per se inueniat̃ non subiectio ista: ⁊ sic auersio est p̱ se volita: non vt ob̃m volitionis: sed vt modus eiusdẽ: ⁊ hoc mõ fuit peccatuȝ angeli sup̱bia. Nec requirit̃ ad per se volitum: vt priuatiuus modus electionis: ꝙ sit cognituȝ actu: qm̃ hec ẽ conditio volũtarij obiectiue: sȝ sufficit ꝙ potuerit cogitare ⁊ vitare illud si voluissȝ: ⁊ volũtarie non vtat̃ ei⁹ opposito. s. regula: quũ ergo dicit sanctus Tho. ꝙ sup̱bie est auersio per se: ex hoc ꝙ nõ vult deo ⁊ eius regule subijci: intelligendum est obiectiue vel modal'r. Sufficit enim ad peccatum sup̱bie: ꝙ nõ per aliud sed mere volũtarie aspernetur q̇s diuinam regulam: vt modum sue electionis. i. pure voluntarie eligat nõ vtens diuina regula. Et ad hoc sufficit in itellectu incõsideratio regule. Et qm̃ hec oĩa concurrũt in peccato angeli vt ex dictis pȝ. Ideo optime dictum est ꝙ pctm̃ fuit sup̱bia. Ad scðm dicetur inferius in articulo sequenti.

¶ Ad zm dubiũ dr̃: ꝙ quũ amare sit velle bonuȝ alicui: nõ video quõ possit esse amor amicitie siue ad se siue ad alterum purus. i. absq; aliqua ꝯcupiscẽtia. Amicũ. n. amare: est velle eum hr̃e adminus ea que hȝ: ⁊ sil'r amare se ipm est: sibi velle se ipsuȝ adminus: vnde superius quũ autor quesiuit: quõ angelus amet se p̱ tãto dixit amare se nãliter vel electiue: pro quãto aliqð bonũ sibi nãliter vel electiue vult. ⁊ p̱pea ad q̃situ dõm ẽ: ꝙ q̃stio supponit falsuȝ: ꝙ angelus amet se pura amicitia. Talis. n. amor nõ videtur possibilis: ⁊ rursus: si admitteret̃: oporteret monstrare: quõ absq; digressione ad ꝯcupiscẽtiã aliquã pctm̃ eẽt. Ex parte nãq; ob̃i: peccatũ non est. Ex parte vero modi amandi: peccatum non video: nisi qꝛ nimis se amaret: qð ad hoc reducit̃: ꝙ aliq̇d sibi vult quod ei non conuenit: qð est concupiscere: puta ꝙ tantũ se amet: vt nõ curet de diuina beatitudine: hoc enim est velle sibi sufficientiam ad beatitudinem: vnde distingui potest non curando de veritate membrorũ in rerũ nã: ꝙ amor amicitie ad se ipȝ dupliciter contingit. Uno modo in sua puritate: ⁊ sic nõ fuit primũ peccatum angeli. Alio modo vt ratio est concupiscendi sibi aliq̇d. Et hoc modo p̄mũ pctm̃ angeli fuit ex nimio amore sui. Sed ille nimius amor ex hoc primo habuit rõnem excessiui ꝙ fuit rõ ꝯcupiscẽdi sibi btitudinem supra se. Et per hoc pȝ respõsio ad fundamẽtũ scoti: distinguendo ꝙ inordinatam cõcupiscẽtiam p̱uenire ex inordinata amicitia ꝯtingit dupl'r: primo ꝙ illa amicitia in se absolute sit mala ⁊ ex eius malitia fiat mala concupiscentia: ⁊ hoc modo non contingit in p̱posito. Alio mõ ꝙ simul ⁊ vna numero inordinatione: vtrũq; deformet̃: sed vnum sit ratio alterius: nec prius nã vnũ sit deforme q̃ alterũ: sed sit quasi prius origine formali tm̃: ita ꝙ amicitia non vt prior in se: sed vt ratio cõcupiscẽdi sit primo mala ⁊ inordinata: qꝛ. s. est ĩordinata rõ ꝯcupiscẽdi. Et sic accidit in peccato angeli: ac p̱ hoc primuȝ eius pctm̃ fuit amor vnus ⁊ idem numero ꝯcupiscentie ⁊ amicitie: si tñ amor dici debet appetitus ardui.

¶ Ad tertiã dubitationẽ breuiter dr̃: ꝙ rõ sancti Tho. nõ affert solaȝ singularitatẽ: pro rõne inuidie: sȝ totũ ꝯiunctũ. s. excellentiã singularẽ: ⁊ p̱pea ex vtroq; eorũ potest sumi rõ inuidie: vnde ⁊ ipse dolorez de excellentia humana itulit: ex singularitate: dolorẽ vero de excellentia diuina: intulit potius: ex excellẽtia appetita: ei⁹ enim propriuȝ est dolere ð potestate depriẽtis: ⁊ per hoc pȝ respõsio ad obiecta.

3zz

¶ Utrũ diabolus appetierit eẽ vt deus. Arti. III.

AD tertium sic p̱cedit̃. Uidet̃ ꝙ diabolus non appetierit eẽ vt deus. Illud enim qð nõ cadit in apprehensione non cadit in appetitu: cum bonum apprehensuȝ moueat appetitum: vel sensibilẽ: vel rõnalem: vel intellectualẽ. Jn solo enim h⁹ appetitu cõtingit esse peccatũ. Sed creaturã aliquã esse equalem deo non cadit in apprehẽsione. Jmplicat. n. cõtradictionẽ: qꝛ necesse ẽ finituȝ eẽ ĩfinitũ si equat̃ ĩfinito. Ergo angelus non potuit apppetere esse vt deus. ¶ Preterea. Jllud quod ẽ finis nature absq; peccato appeti põt. Sȝ assimilari deo est finis in quem tẽdit nãliter quelibet creatura. Si ergo angelus appetijt esse vt deus: non per equalitatez: sed per similitudinem: videt̃ ꝙ in hoc non peccauerit. ¶ Preterea. Angelus in maiori plenitudine sapientie cõditus est q̃ʒ homo. Sed nullus homo nisi oĩno amens eligit esse equalis angelo nedũ deo: quia electio non est nisi possibiliuȝ: de qb⁹ est consiliuȝ. Ergo multo minus peccauit angelus appetẽdo esse vt deus.

¶ Sȝ cõtra ẽ. qð dr̃ Jsa. xiiij. c. ex p̱sona diaboli. Ascẽdã in celuȝ. ⁊ ero similis altissimo. Et Aug. dicit in libro de q̃onibus ve. test. ꝙ elatione inflatus voluit dici deus.

¶ Rñdeo dðȝ. ꝙ ãgelus absq; omni dubio peccauit appetendo esse vt deus. Sed hoc põt intelligi dupliciter. Uno mõ p̱ equiparãtiam. Alio mõ p̱ similitudinẽ. Prio q̇deȝ mõ nõ po

Articulus. III. Jtulus clarus est.

¶ In corpe tria p̄ncipal'r facit: p̄mo proponit ꝯclusionem responsiuam q̃sito in cõmuni affirmatiue: scðo in speciali ostẽdit q̃le fuit primum peccatum angeli: tertio ostendit hoc idem in secundario eius peccato.

¶ Quo ad primum: conclusio est. Angelus peccauit appetendo esse vt deus.

¶ Quo ad zm: quatuor p̄ncipal'r dicit: tractãs tria mẽbra resultantia ex distinctione ⁊ subdistinctione hui⁹ appetibilis. s. esse vt de⁹. distinguit̃. n. in modũ equalitatis: ⁊ assimilationis: ⁊ hic subdistinguit̃ penes assimilationẽ in eo quo natum est aliq̇d assimilari: ⁊ penes assimilationẽ ei⁹ in quo non potest aliquid assimilari. i. penes cõmunicabile: ⁊ incõmunicabile illi creature: ⁊ sic restant tria mẽbra discutienda. Et p̄mo iuxta p̄mũ q̇dẽ ponit ꝯnẽ negatiuã. Angelus nõ appetijt esse vt deus p̱ equalitatez. Et p̱bat eam dupl'r: primo sic. Impõle nãliter cognitũ nõ eligitur ab appetẽte cuius virtus cognoscitiua nullo habitu aut passione impeditur. Sȝ eẽ vt deus p̱ equalitatem respectu p̄me electionis angelice: est hõ: ergo. Pȝ minor: qꝛ p̄m pctm̃ nõ precessit aliqua talis passio. z° sic: vnicuiq; ĩest nãle desiderium ad ꝯseruãdũ suũ esse: ergo ꝯtra nãle desiderũ cuiusq; est appetere gradũ altioris nãe: ergo ĩpossibile est ꝙ angelus ĩferior appetate ẽ eq̃lis deo: aut ẽt angelo supiori: p^a ꝯña p̱bat̃ p°: ex eo ꝙ eẽ i gradu nãe supioris: hȝ necio annexũ nõ eẽ subi appetẽtis: deide excludit̃ obiectio: qua q̇s posset dubitare de hoc ex appetitu queȝ experimur in nobis ad hñdas ꝯditiones aliarũ nãrũ ⁊ cõsistit exclusio in h̃: ꝙ appetit⁹ iste est ad ꝯditiões accidẽtales: quas nobis volumus: saluis subiectis: ⁊ nõ ad subales: q̃uis imaginatio nõ discernens iter hec: q̃nq; fallat̃. Scðo tractat mẽbra subdistinctiõis in cõmuni: ostẽdens q̃no in eis accidit pctm̃: in altero q̇dẽ: qð est zm totius distinctionis mẽbrũ: ex parte modi: in altero vero ex parte obiecti appetiti: tertio in speciali iuxta hec membra: respõdet q̃sito vna ꝯne disiũctiua. Angelus peccauit appetendo eẽ vt deus: quo ad hoc qð ẽ q̇escere ĩ nãli sibi fine: vl' quo ad h̃ qð est habere beatitudinẽ illam supnaturalem virtute p̱pria. Et declaratur primam partez p̱tinere ad zm mẽbruȝ: distinguẽdo p̱pria dei: duo. s. nulli subeẽ simpl'r: ⁊ excludendo h̃ ab appetitu angeli: quia implicat nõ eẽ appetẽtis: ⁊ nulli supnãli subesse fini: ⁊ h̃ appetijt. z^a v̄o p̱s Ansel. auctoritate firmatur: quarto reducit partes ambas ad zm mẽbrũ: qꝛ scða pars videbat̃ magis p̱tinere ad zm: tertio p̄ncipal'r quo ad secũdariuȝ pctm̃ angeli. Angelus secũdario peccauit appetendo assimilari deo in p̄ncipatu sup̱ aliqð: qꝛ id qð est p̱ se prius ⁊ cã est eius qð est per aliqð. *aliud*

pctuȝ diaboli

alia

¶ Circa primã conclusionem dubiuȝ occurrit dupliciter: primo circa primam rationem: deinde circa secundam: Scotus enim in. z. di. 6. q. i. multipliciter probare nitit̃: ꝙ voluntas perfecta potest esse respectu impossibilium. Tum quia odio habẽs deum: vult ipm nõ esse: ex tertio retho^r. Tum quia voluntas põt vti fruendis ⁊ frui vtendis apud Augustinũ li° 83. q. ac per hoc põt frui se: ac per hoc velle sibi summũ bonum: ⁊ tenet ista vltima sequela: quia eiusdem rõnis est: velle sibi frui passiue: ⁊ summam bonitatem: quoniaȝ sola summa bonitate fruendum est. Tum quia voluntas f̃m vtrũq; actum amandi. s. amore amicitie ⁊ concupiscentie: habet totum ens pro obiecto: p̱pterea soluens rationem sancti Tho. distinguit: ꝙ electionis nomine: duo possumus intelligere. s. vel actuȝ voluntatis efficacem. i. consequentem cõclusionem consilij: ⁊ talis nõ potest esse impossibilium vel actuȝ voluntatis ꝯsequentem plenam apprehẽsionez obiecti: ⁊ talis potest esse impossibilium.

¶ Scðm dubiũ est: ꝯtra scðam rõnem ab eodẽ ibidẽ motuȝ: eo ꝙ rõ illa dupl'r deficit: primo qꝛ volũtas põt velle ãñs: absq; volitione ꝯñtis: queadmodũ etiã itellect⁹ põt intelligere vnum sine alio: scðo deficit: quia secus est de

Universidad del Rosario | Archivo Histórico